

ŽENSKI SVET

VSEBINA 6. ŠTEVILKE:

POVEST MALE DORE. — (France Bevč.) — (Nadaljevanje.)	Sr.	161
REDOVNICA. — Pesem. — (Gustav Strniša)	"	163
IZ SPOMINOV SOFJE ANDREJEVNE. — (Priredil I. Vouk.) — (Nadaljevanje.)	"	164
V JUTRANJEM MRaku. — Pesem. — (Gustav Strniša.)	"	168
LJUDJE. — (Igor Volk.)	"	168
ČEZ GROBOVE... — Pesem. — (Tea B. Abb.)	"	169
PREŠERNOVA ŽIVLJENSKA TRAGEDIJA. — (Karlo Kocjančič.) — (Konec.)	"	170
KRIŽ ŽIVLJENJA. — Pesem. — (Marija Lamutova.)	"	176
IZ KITAIJSKE LIRIKE. — Pesmi. — (Posl. Alojz Gradnik.)	"	177
KITAIJSKE ŽENE — (Dora Peganova.)	"	178
ŽENSKI POKRET V SLOVENIJI. — (Vera Albrechtova.)	"	180
SLOVANSKE UMETNICE: MIRA COSTAPERARIA-DEVOVA — (P. Ks.)	"	182
ESTETIČNO ČUSTVOVANJE. — (Olzela F.)	"	184
IZVESTJA: Po ženskem svetu. — Materinstvo. — Gospodinjstvo. — Kuhinja. — Iz naše skrinje. — Književna poročila	Sr.	188, 189, 190 191, 192.

Priloga za ročna dela.

UREDNIKA: PAVLA HOČEVARJEVA.

ŽENSKI SVET izhaja prve dni vsakega meseca. - Za Jugoslavijo letna naročnina: Din. 64 (s krojno prilogo); polletna: Din. 32. Naročila in naročnino je nasloviti na upravo „Ženskega Sveta“, Ljubljana, Karlovska cesta 20. Uredništvo in uprava: Trst, posta centrale, poštni predal štev. 384. — Izdaja „Žensko dobrodelno združenje v Trstu“. Tiska „Tiskarna Edinost“ v Trstu, Via S. Francesco 20. Upravništvo v Trstu, ulica Torre bianca štev. 39/1.

NOV ZOBOZDRAVNIK

Med. univ. **LOJZ KRAIGHER**

SPECIALIST ZA BOLEZNI V USTIH IN NA ZOBEH

Z IZPITOM NEMŠKEGA DRŽ. ZOBOZDRAVNIKA

SPREJEMA VSA ZOBOZDRAVNIŠKA IN ZOBOTEHNIŠKA
OPRAVILA

V GORICI NA TRAVNIKU ŠT. 20, I. nad.

Nobenega dvoma ni več, da se oblačila za gospode, dečke in otroke, **obutev** kakor tudi raznovrstna

najceneje in najboljše nabavi v splošno znani naši detajlni trgovini na Erjavčevi cesti štev. 2

FR. DERENDA & Cie., LJUBLJANA

Nenadkriljivi v dobrem blagu in nizkih cenah.

Ivan Kerže - Trst

Piazza San Giovanni štev. 1

ima v zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, stekla, lesa in emalirane prsti.

„RIBA“

specijalna trgovina vsa-
kovrstnih živih sladkovod-
nih in svežih morskih rib.

Na željo razpošiljamo vsako količino tudi izven Ljubljane.

Zaloga vseh konzerviranih rib „RIBA“ - J. OGRINC

Ljubljana, Gradišče 7.

ŽENSKI SVET

Povest male Dore. (France Bevk.)

(Nadaljevanje.)

9.

Dorica je mislila, da bo zmagala tudi to pot. Čuden vtis mrtvaške tihote, ki ga je naredil nanjo zavod, se ni hotel poleči.

Ko je prišlo naslednje jutro, se je Dorica nagon-sko prebudila še pred dnem. Dvignila se je iz postelje in se delala, kakor da ima opraviti v kuhinji.

Ukradla se je na hodnik. Splazila se je pred vrata gospe Marije in se skrila za perilnik, dokler ni začula

ropota v kuhinji.

Potrkala je na vrata. Gospa je začudena odprla in zagledala Dorico, ki je trepetala lahko oblečena v jutranjem hladu. Splazila se je v kuhinjo in ni dejala ničesar; na vprašanja ni odgovarjala.

Po dolgem času je povedala, da ne gre s teto in da raje ostane pri njih. Ta otroška odločnost je bila tako živa, vera, da bo našla oporo, tako velika, da sta se ženski spogledali in nista vedeli, kaj naj rečeta.

Mati in hči sta se izpraševali z očmi in nista našli izhoda: «Saj še midve težko živiva.»

Tega nista dejali glasno. Dorica se jima je smilila, solze sta imeli v očeh. Ko je prišla teta, se je Dorica krčevito oklenila obeh.

Treba je bilo velike sile prepričevanja in obljub, da sta jo odtrgali raz sebe. Začudena je bila Dorica, ko je videla, da jo tudi ti dve ženski gonita proč. V tem začudenju je bilo toliko žalosti in obsodbe, razočaranja in gneva, da sta ga gospa Marija in Nela živo občutili. Gospa je pritisnila Dorico nase, in toliko, da ni rekla teti: «Pustite jo! Naj bo najina!»

Ta stiskljaj je tudi Dorici olajšal srce. Beseda: «Če ne bo dobro, prideš pa k nam!» ji je lajšala pot. «Ne bo mi dobro!» si je mislila.

Šla je s teto...

Nekaj ur za tem je ostala v zavodu. Ko se je teta poslovila, ji je dala roko.

«Ali me ne boš poljubila?»

Pritisnila ji je poljub na mrzle ustnice. Za teto se ni jokala.

Ko je ostala sama na hodniku in ni vedela, kam naj se premakne, je hotela planiti v jok. Tedaj je prišla sestra, ki jo je prijela za roko in jo peljala na vrt.

Tam so bile že druge deklice. Male in velike, različni obrazi, z očmi, ki so zvedavo merile in pronicale nešteto različnih lastnosti izpod skorje duše in kazale obraze svojih staršev.

Te mnogoličnosti Dorica ni ljubila. Sprijazniti se je morala z novimi obrazi in jim postati tovarišica.

S pogledom jih je izbirala. Najljubša ji je bila precej velika deklica, ki je imela rdeča, zdrava lica in je upirala modre oči vanjo. Ko so tudi Doričine oči obvisle na nji, se je ta zganila in skočila k nji. Prijela jo je za roko:

«Ti gumbek si pa nov? Kako ti je ime?»

Bila je v resnici majhna. Tako majhna in okrogla, da je vzbudila smeh. Gumbeka ni mogla zameriti. Pogledala je deklico in odgovorila: «Dorica sem.»

«Jaz sem Polda. Če bova prijateljici, ti bom dala podobico. Češ?»

Dorici je bilo oboje ta hip zelo ljubo. Čez par minut je imela podobico s sv. Alojzijem, prijateljico in še jabolko povrhu. — To prijateljstvo ji je olajšalo prve ure.

Življenje v zavodu se je čudno raznihalo pred Doričinimi očmi. Svobode navajena se ni mogla privaditi; že prvi večer je bil neznansko dolg.

Toliko deklic, vsaka ima drugačen obraz, vsaka ima druge starše, a delajo vse enako. Vsem ukazuje zvonec, ki odmeva zadirčno po hodnikih, sobah in na vrt. Vse hkratu v molk, vse hkratu v korak, vse v isti čas v molitev, k jedi, v spanje...

Kadar se mladost nevzdržno spozabi, vstane prst nadzorstva, oči se razširijo, beseda se dvigne in nastane molk, ki biča človeka, vrsta pogledov tepe grešnika.

Dorica je plaho gledala vse, plaho ponavljala vse. Starejše deklice so se ji zdele drzne. Bile so vajene zavoda. Novinke, plahe in tihe, so se skromno posmehovale le, če so bile prepričane, da jih nihče ne vidi.

* * *

V spalnici so morale biti tiho. Ko je za običajne pol ure izginilo nadzorstvo, so se iz potuhnjenega spanja, ki ni hotel na veke, oglasile posamezne besede, ki so se množile in prišle v govor.

Veliko, rdečelaso dekle se je dvignilo in razkazovalo gole roké. Par oči se je začudilo, par rok se je sklenilo: «Greh zoper sveto čistost! Povem častiti sestri!»

«Pa povej. Dejala bom, da si lagala!»

Šla je pod odejo in zagnala vzglavnik v ovaduško. Ta je vrgla vzglavnik rdečki nazaj, da je zletel na tla in se pomazal.

«Le počakajta,» se je oglasila tretja. «Zapisani bosta.»

«Kdo zapisuje? Ti?»

«Jaz že ne!»

«Te ni sram,» sta dejali rdečka in ovaduška. «Te ni sram.»

Zapisovala je nemirnice tista, ki je bila od sestre na tihem izbrana in druge niso vedele zanjo.

V tem je Dorica, motena od nemira, razmišljala. Bilo ji je tesno. V mraku stropa je trepetala luč s ceste... Iz tesnobe jo je predramil vzglavnik, ki je priletel nanjo. Izgrehil je bil cilj.

To jo je napolnilo z grenkobo. Čemu je ne pustijo? Dvignila se je in je gledala zelo čudno, da so se ji smejale. V tem smehu sta izginili tesnoba in grenkost. Mislila je, da sme biti enaka drugim... Ko je stala z vzglavnikom v roki, je vstopila sestra, ki je imela izmed vseh najbolj strog obraz, in je pristopila k nji.

«Kaj pa ti? Novinka! Zgodaj si začela.»

Dorica je odprla usta in oči in molčala.

«Čegav je ta vzglavnik?»

«Meni ga je vzela,» se je zlagala deklica, ki ga je bila zalučala.

Dorica je znova molčala. Čudna tesnoba jo je davila, ostre oči ji niso pustile govoriti.

«Pojdi v kot in poklekni!»

Dorica je znova molčala. Čudna tesnoba jo je davila, ostre oči ji niso tihota, le sapa in vzdihji so motili tišino. Sestra je izginila za pregrado v kotu in se ni prikazala več.

Medla luč je brlela in trepetala po stenah, strahovi so vstajali iz kota, v grenke misli so se mešali spomini, čudno se je odpirala prihodnost... Solza za solzo je prišla Dorici iz oči in polzela čez lica...

Nato je od truda dné in od vtisov prvih ur, od bridkosti in joka, naslonjena s čelom na zid, klečé zaspala...

To je bila prva Doričina grenkost v zavodu...

(Dalje prih.)

Redovnica. (Gustav Strniša.)

V tihi samoti jezik molči,
oči govore:
v solncu sijočem solze bleste,
roža rosi —.

Pod zidom visokim, na vrtu cvetočem
žametna vrtnica lahko veni;
gloje črviček, v cvetu sahnečem
srka moči.

Črna obleka, mračno življenje;
duša drhti;
Kristusa gleda, sanja vstajenje
Velike noči.

Ona jo gleda, vidi Gospoda,
v solnčnem zahodu stopa čez vrt;
rožo poljubi, božja usoda,
že je črviček njen strt.

Vzdihne redovnica, čuti bledeča,
da se polagoma vrača radost;
ostala med svetom njena je sreča,
a v dušo Bog dehnal miru je skrivnost —.

Iz spominov Sofije Andrejevne.

Priredil Ivan Vouk.

(Nadaljevanje.)

Naslednja pisma je pisal Tolstoj svoji ženi Sofiji Andrejevni, ko je bil odsoten od doma ali proč od žene. Ta pisma nam dokazujejo, kako nežno je Tolstoj ljubil ženo. Morejo pa nam tudi vsaj deloma pojasniti, kako se je v njem razvijalo naziranje o ničvrednosti njegovega življenja in delovanja. Ko je v njem popolnoma dozorelo to spoznanje, je moral slediti beg iz doma, ki je pospešil njegovo smrt.

12. avgusta 1864. (Černi.)

Kako te imam rad! Golobček moj, predragi, vso pot do Črnega sem vedno mislil: gotovo nastane s pismi kaka zmešnjava, in ko prispem v Černi, ne bom nič dobil. Pa pridem in oskrbnik Tomaž — kako prijeten obraz ima ta oskrbnik! — pravi: «Ali je Vaša milost prejela pisma?» In to, ko sem jaz lačen kot volk sedel pri juhi, ne da bi ga po njih vprašal. Kako ljubeznivo je Tvoje pismo in kako ljubezniva si Ti! Pomirjen sem, ker iz Tvojega pisma sem razvidel, da četudi nisi baš vesela, si vendar dobre volje.

(Narekovanc¹⁾). Moskva, 2. decembra 1864.

Predraga Sonja, danes sem prejel Tvoje skrbi polno pismo in ne morem na nič drugega misliti in o ničemer drugem pisati razen o tem, kaj je z Vama. Tudi ponoči Vaju vidim v sanjah in strah me je za Vaju. Poglavitno je, da Te moči ne zapuste in da ne obupaš; pazi, da je otrokov život vedno topel, ne dajaj mu nobenega zdravila, ampak pokliči zdravnika, pokliči ga prav gotovo, četudi ne zaradi zdravila, ampak samo zato, da Ti vlije upanja v dušo in Te pomiri. Jaz vem, kako je to potrebno, zato pošlji gotovo ponj. Jaz pridem kmalu, brez Tebe ne morem živeti...

(Lastnoročno.)

Pozdravljena, ljubica, dušica, golobček. Ne morem vsega narekovati. Vse te dneve Te ljubim z vso ljubeznijo, drago moje srce, in čim bolj Te ljubim, tem bolj sem v strahu.

(Narekovano.) Ob istem času (brez datuma).

Ljubljena Sonja, ravnokar sem bil pri Aksakovu²), ki je, kakor se še spominjaš, povzročil Tebi toliko skrbi, a meni toliko kesanja.

Kako dobro mi je še v spominu, kaj sem občutil, ko sem se pripeljal pred hišo in si mi pritekla naproti. Tu se veselim vsega, kar me nate spominja. Tako tudi zdaj pri Aksakovu, kjer sem se spomnil davnih časov, ko si v Pokrovsku sedela s Popovim na stopnici in je mene mučilo ljubosumje, ker sem Te že ljubil, dasi drugače kot sedaj. Vendar pa nisem pokazal svojih čvstev... Včeraj sem rekel Anjetočki: vedno bolj se ljubiva, toda drugače, in to je prav modro urejeno; ker vedno enaka ljubezen bi postala dolgočasna.

(Svojeročno.)

Pozdravljeno, srce moje, kako zelo Te imam rad, kako prisrčno Te poljubljam. Vse bo zopet dobro in ni je nesreče za naju, če me ljubiš kakor jaz Tebe.

¹⁾ «Lev Nikolajevič je imel tedaj zlomljeno roko in je narekoval svoja pisma sestri Tanji, toda vmes je tudi sam zapisal nekaj vrst,» pripominja k temu Sofja Andrejevna.

²⁾ Nekaj časa pred tem gva bila oba v Moskvi. Lev Nikolajevič je šel zvečer k Aksakovu in se tam zakasnil, dasi mi je obljubil, da me bo peljal v Krenl in se povrneva skupaj domov. Toda zamudil se je pri Aksakovu do štirih zjutraj, jaz pa sem bila zelo nemirna, ker sem si izmišljala razne nesreče, ki bi ga bile utegnile zadeti. (Pripomba S. A.).

(Narekovano.)

Danes sem prejel Tvoje pismo, ki si ga pisala slabe volje, mene pa je razveselilo in me pomirilo. Iz daljave Te ljubim baš v tem razpoloženju, sicer pa tudi v bližini. Drugače si ne morem predstavljati Tebe kakor v vednem izpreminjanju živahnosti in nežnosti in včasih v stanju, v katerem si pisala to pismo; to Tvoje stanje pripisujem fizičnim vzrokom; zaradi tega se tedaj vedno name jeziš. To stanje Te napade, če hkratu postaneš ljubosumna, kakor malo pred mojim odhodom, ali se še spominjaš?...

(Svojeročno.)

Kako bi Te v nedeljo rad objel, ljubica, četudi samo z levo roko, in Te poljubljal! Neprijetno mi je, da Ti pišem po Tanji, ker jaz pišem vedno iz duše, tako pa ne gre prav.

8. decembra.

Predraga moja dušica! Ljubi me, kakor ljubim jaz Tebe; vse drugo je posrskano, vse je potem krasno.

Naslednja pisma so vsa lastnoročna.

Iste dne.

...Kako ljubeznivo je od Tebe, da si razumela moje občutke pri oddaji rokopisa. Take poteze so mi najboljši in najdragocenejši dokazi Tvoje dobrotljive ljubezni.

Tako zelo želim, da bi Te videl... Tvoje obličje imam pred seboj... Imel sem čudne sanje. Ti si utonila in nato zopet oživila.

Moskva, 10. dec. 1864.

...Zelo sem se začudil, ko si mi pisala, da spiš na tleh; toda Ljubov Aleksejeva mi je povedala, da je tudi ona tako spala in razumel sem.¹⁾ Drago mi je in mi ni drago, da jo posnemaš; rad bi, da bi bila tudi Ti tako dobra kakor ona; istočasno pa si želim, da si finejše vrste in da imaš višje duševne interese, kakršna pa tudi si.

Popojutrišnjem Te objamem, moja tina, čvrsta, ljubljena žena, na povoščenem podu v otroški sobi.

December 1864.

...Moja duša, veselim se Tvojih solz, razumem jih dobro, prav prav dobro.

Samo eno bi bilo strašno, če bi bile pomešane s pomilovanjem; kako bi napravil, da bi ne bilo tega sredstva? —

Večerjal sem prav na tistem mestu, kjer si me čakala, ko sem Te zasnubil, živo sem se tega spominjal. Kako ne bi mislil na to? Hvala Bogu, spomini so tako prijetni kakor sanje o prihodnjosti in sedanjosti. Kako lepo bo, ko se spet snideva in bom zagledal Tvoje veselo obličje, ki ga imaš ob takih trenutkih. Tudi Tvoje prestrašeno obličje sem videl pred seboj in Tvojo lilijasto obleko. Neprestano sem kazal Tanji ta prostor, ni pa mogla uganiti zakaj.

16. novembra 1866.

...moram, hočem čim prej v Tvoje naročje. Danes sem prejel od Tebe pismo, drago mi pismo, ki pa me je vznemirilo, ker sem si zaradi njega delal očitke... Čutim, da si bila slabe volje, ko si pisala to pismo. Toda tudi tako Te imam rajši kakor vse na svetu in jezen sem na pošto, ker mi je zadržala eno, če ne dve Tvoji pismi.

¹⁾ Iz strahu, da mi ne bi otrok pri dojenju na tla padel. (Opomba S. A.).

Moskva, 18. junija 1867.

Kaj je s Tvojimi zobmi? Ali je res, da si delaš kopeli? Kako si mi draga; bolj kakor vse na svetu si mi dobra, čista, pošena, draga, ljuba. Promatram Tvoje slike iz otroške dobe in vesel sem. Prav gotovo odpočujem v kratkem; prvič, ker se vse gladko izteka, in drugič, ker sem brez Tebe kakor otopel... Pošta je imenitna. Tvoje sobotno pismo sem prejel v ponedeljek, nedeljsko ravnokar danes, v torek, ko sem se vrnil iz parka. Sam sedim gori v svoji sobi, odkar sem prebral Tvoje pismo, in ne morem Ti opisati svojih nežnih čustev do Tebe, nežnosti, od katere mi silijo solze v oči; in to ne samo zdaj, ampak vsako minuto dneva. Dušica, golobček, Ti najboljša na svetu! Za božjo voljo ne pozabi mi pisati vsak dan do sobote.

S svinčnikom pisan listič iz sedemdesetih let.

Ne morem se pomiriti glede Tebe, srce moje. Spomin na krivične, hude besede, ki sem Ti jih rekel, me neprestano muči. Pomisli, prosim Te, dušica, da si mi kakor vedno najdražje na svetu. Usliši mojo prošnjo, ne muči se. Skušaj spati podnevi. Vsekakor pojdi zgodaj k počitku. A otrok nikar ne poučuj, če Ti je le najmanj nadležno. In jutri mi brzojavi, kako Ti je. Če nima Aleksej denarja, pošlji ga k Bibikovu.

Ne moreš si misliti, kako hvaležen bi Ti bil, če bi se te tri dni čuvala. Misli vsakokrat, da zaradi mene tako delaš.

Iz Samarske stepe, 16. julija 1871.

Tvoja pisma so me tako razburila, da so mi več škodovala kakor vsi Grki¹⁾, tem bolj ker so mi prišla nepričakovano. Nisem jih mogel brati brez solz, tresem se po vsem životu in srce mi močno bije. Ti pišeš, kar Ti pride na misel, a zame je vsaka beseda pomembna, da jo ponovno preberem.

Samarska stepa, 20. julija 1871.

Niti dneva ne zamudim, da Te bom čimprej videl. Torej vidiš, kako upravičena je Tvoja misel, da me družinsko življenje in vpitje otrok vznemirja. Komaj čakam, da bom zopet čul dvospeve Ljole in Maše.

Iz Jasne Poljane v Moskvo, 5. sept. 1876.

Kazanj vzbuja v meni spomine, ki me navdajajo s prijetno otožnostjo. Ah, če ostanete Ti in otroci, toda glavno Ti sama, zdrava in mirna. Poljubljam Te, dušica, golobček, in otroke.

14. junija 1878. (z nekega potovanja).

Ljuba duša! Pišem Ti zvečer na parniku, da bom mogel jutri zjutraj zgodaj oddati pismo v Kazanji. Otroci spe mirno pri meni, a vožnja je bila ves dan mirna, šlo je vse po sreči, in kakor vedno, je bila zelo zanimiva. Novi ljudje, med temi tudi nekaj prav zanimivih, zlasti neki profesor iz Helsingforsa, ki je prišel semkaj, da bo proučeval vero malikovalskih Ceremisov, edinega finskega plemena, ki se ni pokristjanil. Potem je tu še mlad mož, Jermolov, ki je vstopil kot licejist in nosi konjeniško gardno uniformo. Ko je zvedel mojo zgodbo, mi je ponudil denar, in izposodil sem si od njega petdeset rubljev. Istočasno pišem v Moskvo, da mi iz pisarne Samolet Nagornov pošljejo petdeset ali šestdeset rubljev. Sram me je in jezi me še vedno, da sem izgubil ta denar.

¹⁾ Moji prijatelji in jaz sama smo ugotovili, da je napeto učenje grščine škodovalo Levu Nikolajeviču.

Otroci so prav dobri, se pogovarjajo z damami in otroki svoje starosti, tako da imava z Njevom prav malo sitnosti, Njev je vedno enako uslužen, dobrodušen, prijeten.

V Kosmodemjansku smo kupili palice in po Sergijevem posredovanju jagode. Vrvenje množice me je dolgočasilo in mi bilo nadležno, nedostaje mi takorekoč duševnega gibanja. Oživel bom, ko bom na mestu in ko pridejo moje običajne misli in čustva zopet v tir.

Ali se res bojiš zame? Oh, ne obupuj! Slišim Te v duhu govoriti, ko si slabe volje, česar Te Bog obvaruj: «Kako bi ne bila obupana, ko je odšel in me tu pustil...» Ali, kar je še bolje, vidim Te, kako se smehljaš, ko to bereš. Prosim, le smehlaj se!

Danes ima Serjoža izpit. Prosim Te, piši mi, kaj je rekel ravnatelj. Upam, da se bo Serjoža, če ne ravno odlikoval, pa vsaj častno izmazal iz zadeve. Poljubljam Tanjo in jo prosim, naj postavlja noge navzven, naj si snaži zobe in naj se ne jezi zaradi gumbov in zaponk. Tukaj na parniku imajo vse male deklince obilo posla s tem. Sestro Tanjo in brata Štefana poljubljam in ju zahvaljujem, ker se tako zavzemata zate.

Bodi mi zdrava, dušica, poljubljam Tebe in Andrijuško. Maše nisem pozabil in je tudi ne bom pozabil, ampak jo imam rad in jo poljubljam.

Tvoj L. T.

Samarska stepa, 24. julija 1881.

...Zeło si žalostna in slabe volje. Z božjo pomočjo pridem tudi jaz in Ti bom pomagal v moskovskih zadevah. Ti samo ukazuj. Nadaljna pisma naslavljalj v Bogatoje, ne v Samaro. Tja prihaja pošta pogosteje. Večkrat bi si želel delati, ponovno sem to poskušal, pa ne gre.

(Dalje prih.)

Ohridske seljanke plešejo kolo. (Makedonija.)

V jutranjem mraku. (Gustav Strniša.)

V zgodnje jutro grem, še zarje ni,
po nogah škropi me mokra trava;
v rosnih bilkah še škrlanec spi,
v lahnih sanjah vztrepetava.

Že vzdrhtejavo zavese dalj,
se razmaknejo — oblaki sivi;
dviga se v škrlatu solnčni kralj,
zore sij zalesketa na njivi.

Pozlačena drami se iz sanj,
v nove sanje ziblje jo pšenica;
biserna leskeče v mladi dan,
plapola meglica, nje tenčica.

Solnce jo ogrinja v svoj škrlat,
nežno vetrec šepeta: »Kraljica,
in ljubezni mu gorijo lica.«
že prihaja kralj tvoj svaťovat

Pa se njiva srečna nasmehlja
in zavabi solnce na poljane —;
glas, škrlanec pod nebo veslja,
pred sijajem solnca nem obstane. —

Ljudje. (Igor Volk.)

I.

Zakaj ste me osleparili za vso srečo, zakaj ste me ogrnili v te cunje in v to življenje, ki ni moje. Jaz vem dobro, kje je moje mesto, vem dobro, da bi morala danes spati z njim, in vi ste me osleparili. Zakaj ste to storili z ubogo žensko, vi satani?! — Zakaj ste mi vzeli vse hrepenenje, ki je nekoč bilo za one zdrave ude, tako srečne oči in žilave roke? Zakaj ste me ogoljufali?

Ko je ropotalo v možganih in smrdelo po kugi in plinih, ko so nagi moški kleli čas in usodo, sem se podala v beli obleki med nje in živela zanje. Zadnji večer sem pri zaprtih vratih poslušala njegove vzdihе, ko so mu rezali nogo, in nisem več — trpela. Noč pa je bila tisti čas ena sama tožba, en sam klic po nečem brezmejnem in neskončno težkem, vsa dolga noč je bila klic mater in otrok in nevest, ki so se puntale in upirale, upirale, upirale...

Sedaj hodim vsako jutro na trg in ga srečam na vogalu dveh širokih ulic, kjer vro ljudje. Gologlav stoji tam, zavihana hlačnica kaže leseno nogo in oči iščejo v večni temi vsaj toplo besedo in strme v svet tako prazne, slepe... Grđ klobuk tišči z desno k sebi, in desna nima dlani ne prstov. Tako stoji spomenik dni.

Sedaj hodim vsako jutro na trg in ga srečam na vogalu dveh v klobuk za kosilo, za večerjo mu da morda kdo drugi. Vsako jutro išče mojega koraka v neštetih in ga spozna in včasih se stegne leva roka za mojim komolcem in išče v tej temi brezbrizni...

Če bi on videl in vedel, da sem jaz. Korak čuti, duše ne več...

O, zakaj ste me ogoljufali za vso srečo, zakaj ste pribili to dušo na vogal dveh širokih ulic, da stoče.

Jaz vem, kje bi moral biti danes moj prostor in nov svet pod solncem. Ti mati, ki si rodila in dojila kri svojo, od njega usojeno, reci jim, reci:

(To je še hujše, ker ni besede) —

II.

V roju luči mize in nagli korak kavarniških slug. Za pultom debela baba, rdeča in potna.

Sredi teh hitečih korakov pijan glas očeta ob politih mizi v družbi enakih.

Od treh popoldan.

Ob enajstih zvečer hitim po ulicah v pršu meglenih kapljic, ki silijo v pljuča kot gnoj iz rakve.

Zibajoč se, stoji k zidu naslonjen znanec od polite mize, vrtoglavo se cingajoč in prigibajoč se v pasu. Noge daleč od zidu, glava naslonjena na roki na mrzlem kamnu. In iz njega dere črno, pomešano z belim, zdaj pa zdaj nov curek, hujši od prejšnjega in bolj smrdeč, ob vsakem curku se telo še bolj zamaje in zgane in nov curek in nov smrad in nov stok maščujoče se materije. —

Pet korakov od njega sloni v tem skritem dežju, ki smrdi po gnoju mrtvaških krst, v tem zapuščenem svetu petleten otrok in ga kliče: «Tata, ne tako, tata, o tata» in joče s tistim komaj spočetim glasom, tenkim. ki ga ti, mati, tako dobro poznaš. In otrok joče in kliče.

Kristus Nazarenski, in ti si mu dal ta človeški obraz? —

Čez grobove ... (Tea B. Abb.)

Čez grobove kakor sanje
gredo veterci pomladni,
zibljejo mi v večno spanje
majko staro v zemlji hladni.

Nima cvetja, nima križa,
kdor jo išče, vedno zajde;
vendar ko se polnoč bliža
jo molitev moja najde.

Majka, majka, v svoji duši
tvoj spomin ves svež jaz nosim,
dolgo let je, kar spiš v ruši,
a jaz zate vedno prosim.

Vsak si večer ti ob strani
posteljice z menoj molila,
z povzdignjenimi rokami
si pobožno govorila:

«Ljubi Bogec vsemogočni,
čuvaj deco, vnuke moje,
rastejo naj pridni, močni,
vsi pobožne duše tvoje!»

Božajoče si na čela,
usta, prsi, križ vložila,
vsem je tvoja roka vela
božji blagoslov delila.

Zdaj pa travica ti krije
grobec daljni zapuščeni,
poljsko cvetje vmes se vije,
osat divji, mah zeleni.

Prešernova življenska tragedija. (Karlo Kocjančič.)

(Korec.)

akšni dogodki se težko zlagajo z običajno sliko Prešernovega značaja in z njegovim norčavim, toda v nekem smislu resno mišljenim odgovorom, da *«svoboden mož ne nosi drugih verig razen ljubezenskih,»* ko ga je Ana nekoč vprašala, zakaj ne nosi žepne ure na verižici. In *«svoboden mož ne nosi jarma»*. Mnogi slučaji pa nam dokazujejo, da njegova svobodoljubnost vendarle ni izključevala neke nestrpne in kapriciozne gospodovalnosti. *«Ne da se voditi,»* je dejal dr. Chrobath ob priliki Ani Jelovškovi, toda vodil bi rad. Brez njegove vednosti ne bi smela ničesar ukreniti. Pred prvim porodom so se njeni domači zelo bali, da zavoljo mladosti ne umre, pa so ji nasvetovali, naj bi šla prej k spovedi. To je storiła, na potu v cerkev pa jo je srečal Prešeren, in ji zvečer navzlic njenemu zvijanju izvalil priznanje. Duhovnik jo je bil prestrašil, da pomeni njeno razmerje sodomski greh, in razdraženi Prešeren je zahteval, da mora odslej njemu povedati, če bi hotela k spovedi, on ji bo nasvetoval pametnega duhovnika. L. 1842., pred rojstvom Ernestine, je šla po nasvetu šentpeterskega župnika Svetličiča k dr. Chrobathu, da ga vpraša, če bi Prešerna še obdržal v službi za slučaj, da se ž njo poroči. To je Prešerna tako razkačilo, da se je hotel kar ločiti od nje, ona pa se naj omoži s — Svetličičem.

Takšne jeze pri njegovi sangvinični naravi niso dolgo trajale, ona pa, ki je bila bolj kolerična osebnost, jih ni tako zlahka pozabljala in so ji ga delale čedalje bolj neznosnega. Ernestina nam njegovo sangvinističnost označuje takole:

«Včasih se je poln življenja kar zibal v najlepših nadejah, nič se mu ni zdelo nedosegljivo. Toda najmanjša stvarica, ki se ni iztekla po njegovi volji, ga je pripravila ob ves pogum, da je obupal nad vsem.»

Razdražljivost mu je tičala v krvi, krivice ni mogel prenašati. Znano je še iz časa njegovega šolanja v Ljubljani, da je raztrgal spričevalo in ga vrgel profesorju pred noge, ker mu je ta dal neupravičeno dvojko.

Marsikaj pojasnjujejo njegovi verski nazori, ki so bili svobodnomiselni do skrajnosti, čeprav v teoriji nekoliko bolj nego v praksi, in v tem oziru docela nasprotni njenim. Živel je po nekem mravno-brezkonfesionalnem idealu. Greh mu je bil zlasti varanje onih, ki nam zaupajo, in žaljenje onih, ki nas ljubijo. Rekel je, da bi se ne zlagal, pa če bi mu šlo za glavo. Tudi ona mu je bila v tem podobna, celo bolj ostra.

«Meni,» piše Ernestina, *«ni nikdar govorila neresnice. Še tiste nedolžne laži nisem slišala od nje, s katero včasih matere utešijo preveliko radovednost otrokovo. Če sem jo kaj takšnega vprašala, na kar ni vedela ali ni marala odgovoriti, zavrnila me je kratko: Že še izveš, če boš živel; umrješ pa lahko, če ne boš vedela vsega. Tudi hinavstva ni poznala. Bila je skrajno odkritosrčna, do brezobzirnosti.»*

Predno se mu je l. 1845. rodil sin France, je izjavil, da bi sina ne dal študirati za duhovnika. Če bi pa bila deklica, ki *«je bolj ljubka in pristrčna»*, bi jo dal za igralko ali pevko. O tem je bil prepričan, da njegovi otroci morajo biti nadarjeni. Dokler so se verska vprašanja obravnavala med njima osebno, sta se utegnila še nekam pomeniti, toda Prešeren si je dovolil včasih obrazložiti svoje mnenje na način, ki ga res ni mogoče hvaliti. Na veliki petek l. 1839. je Ano iztiral iz stolne cerkve, kjer je molila pred Božjim grobom. Ljudje so se zgražali nad tem početjem. Anine jeze si ni mogoče misliti, on se je pa smejal.

To objestnost bi lahko kvečjemu s tem zagovarjali, kakor to skuša Ernestina, ki najde v svoji umevni ljubezni še vselej kakšno oprostilo za očeta, da je hotel ljudem javno pokazati, da se Ane ne sramuje in jo ljubi očitno. Kajti Ljubljana se je čutila dolžno, da klepetari, ju obsoja in jima prireja težke ure. Sploh ni bilo človeka, ki bi ne gledal tega razmerja po strani, razen Prešernove matere, ki jo je on silno ljubil in ki mu je dala sporočiti še s smrtne postelje, *«naj nikar ne pusti one lepe deklice»*. Njeni domači pa bi hoteli drugače, mati jo je celó dvakrat spodila z doma in tudi na zunanje Prešernovo stališče je vplivala njuna ljubezen, tako da je nekoč bridko zaklical: *«Če bi se midva ne bila nikdar sešla, bi bil jaz danes drugačen mož!»* Toda ljubil jo je resnično in niti enkrat mu ni prišlo na um, da bi jo zapustil zavoljo ljudi. Bil je pred njimi celó še prav ponosen nanjo. Neka gostilničarka

«mu je dejala nekoč, da bo z ženitvijo odlašal tako dolgo, da ga ne bo maralo niti najgrše staro babše. «E prijateljica,» ji je odvrnil, «če bi vi poznali moje dekle, mlajše in lepše je nego vaša najmlajša hčerka!» — «Gotovo je že obupala nad vsem svetom,» pripomnila je častljiva dajna pikirano.»

Sam je tudi pravil, da ni noben poročen mož tako zvest svoji ženi kakor on nji. Za druge ženske ni maral. Že predno se je seznanil z njo, mu ni bilo dosti do njih. Šalil se je sicer z njimi, dvoril jim je, v mlajših letih je po kateri tudi hrepenel iz platonične daljave, toda vse to brez resnih namenov. V tistih časih, ko je bilo nekaj dopustnega, da je zbral *«gosposki človek»* okoli sebe trop priležnic, je pričalo o posebni tankovestnosti in čutu moške časti, da ni hotel od družinskega očeta, dr. Chrobatha, sprejeti njegove ljubice, ki mu jo je ta velikodušno ponudil. Drugič so mu ponudili ženitev z bogatim, izobraženim dekletom, pa je odklonil, češ da ne vzame nikdar druge razen matere svojega otroka. Sicer je zvezana s to odklonitvijo nelepá póteza z njegove strani. Dekletu je namreč dvoril, potem pa je pravil Jelovškovi, da bi ga ne maral kljub denarju, ker je škrofulozno. Toda hotel je biti tudi neodvisen od bogate žene. Občeval je z ženskami na čuden način. Tudi če jim tega ni kazal, je hranil do njih veliko nezaupanje. Ženski ni verjel prav nobeni in je bil v tej neveri dosleden do cinizma. Bilo je za tem bolj splošno, odljudno ozadje ali, kakor pravi Ernestina:

«Kdor je izgubil vero v žensko, jo je izgubil v človeštvo sploh.»

Tudi Ana mu ni bila izjema, tako je morala biti njuna ljubezen že od začetka nenaravno spačena, nezaupljiva, napeta, nesrečna. Prvič, ko je stopil k njeni materi, da jo prepriča o svojih resnih namenih z Ano, ji je povedal v obraz, da

«pač bolj gotovo ve, da je res babica, nego on, da je res oče...»

To, v tem slučaju samo cinično ljubosumje, je v nekem drugem slučaju postalo brutalno cinično. Ana je pričakovala baš drugega poroda, on pa jo je začel nekega večera na sprehodu sumničiti. To je nanjo tako vplivalo, da so jo začeli viti krči in se je zgrudila. Potem seveda je bil svoje sitnosti precej ozdravljen in jo je skušal pomiriti z ljubeznivostmi, toda posledice se niso dale več odvrniti: Ano so poslej prijemali takšni krči in ta bolezen je prestrigla tudi nít njenemu življenju...

Njegova nesrečna nezaupljivost jima je neprenehoma zagrenjala življenje in onemogočala vsako trezno skupnost. L. 1842. je prišla za hišno k veletrgovcu Recherju, on je postal ljubosumen na nekega njegovega posla in se ni pomiril, dokler ni šla proč. Ob neki priliki ji je zaklical:

«Ali misliš, da se me res tako naglo znebiš? Prej bi se bila premislila, sedaj te več ne pustim!»

Odvrnila mu je precej robato, če mu je morda ona vzela «mladeništvo», pa ga ni bilo nekaj časa k njej, dokler mu ni pisala, naj pride.

Njegova sumničenja so bila seveda povsem neosnovana. Ona je bila robata in premalo idealistka, da bi mogla razumeti njegove težnje in ljubezen, *«ki se v trpljenju čisti in veča,»* če bi namesto s trmo in strastjo ravnala dobrotno ž njim, bi mogoče tudi nanj vplivala blažilno, toda naj si je imela katerekoli napake, nihče ji ne more očitati, da bi ga ne ljubila ali da bi ga hotela kdaj varati, čeprav bi ji bilo življenje ob drugem možu morda srečnejše nego ž njim. Kaj je imela končno od tega razmerja? Malo, zelo malo dobrot, dosti pa trpljenja in najčrnejše revščine. Kmalu po njegovi smrti je prišel dan, ko ni imela dati otrokoma kaj jesti (prva hčerka je umrla kmalu po rojstvu). Ni bila sicer dobra gospodinja, toda pri svojih pičlih dohodkih bi ne imela dostojnega življenja niti ob največji štedljivosti. Ko sta se preselili z Ernestino na Dunaj, sta si zaslužili s težkim delom 60 kr. na dan, v «dobrih» časih, če sta delali od šestih zjutraj do polnoči in čez, 5 gl. na teden. Ko je on še živel, pa časi tudi pijači. Nič čudnega ni potem, če je Ernestini pozneje priznala, da ga je sicer ljubila, a da je bila včasih že vsega sita in bi ji ne bilo toliko, če bi jo zapustil, predno je prišla Ernestina na svet. Zgodilo pa se je samo enkrat, da ga je hotela zapustiti. To je bilo l. 1845., ko je porodila sina in njega ni bilo zraven, najbrže ker ni imel denarja, da bi ji plačal, kakor je bila sicer vsak mesec njegova navada. Užaljena je dala otroka v rejo in se odpravila v Trst služiti.

«Pred svojim odhodom mu je pisala pismo, polno najtrpkejših očitanj, ter mu tudi naznanila uro, kdaj se odpeje. Baš ko je hotela sesti v poštni voz, ga je zagledala prihajati iz gostilne, bledega in opotekajočega se. Bil je pijan! Takšnega ga je videla prvič. In odpeljala se je brez slovesa. »Sedaj pa je otroka in mene pustila na cedilu in je šla,» dejal je tisti večer nekemu znancu.»

Za njene odsotnosti je Kastelic prinašal denar njeni materi vsak mesec. V Trstu je bila Ana skoro ves čas bolna in se je na materino prigo-varjanje vrnila l. 1846. Srečala ste se neke nedelje zjutraj na Poljanskem nasipu.

«Čula ga je, ko je zaječal in zavila na Suknarsko stezo. Skrivaj se je ozrla in videla, da je slonel na ograji ter strmел v vodo.»

Ta tragična epizoda v njegovem življenju se je poravnala malo pred njegovim odhodom v Kranj, ko jo je sam poklical k sebi. Tistega dne je obiskal pri njenih stariših tudi štiriletno Ernestino.

«Vzel me je v naročje,» poroča ona sama, «pokazal mi uro, zibal me ter vprašal, če pojdem z njim, ko pride pome. Predno se je poslovil, me je vprašal, katera ga imam rajši, njega ali mater. Odločila sem se zanj. In še sedaj vidim pred seboj to drago obličje s solničnim smehljajem...»

Vsa njena knjiga je napisana pod dojmom tega smehljaja in te odločitve: zanj.

* * *

Bil je človek, ki je zmožgal sploh eno samo ljubezen v njenem najčistejšem in nepomešanem izrazu. Ljubezen do otrok. Ljubil je otroke brez razlike in ko je umrl njegov prijatelj Smolè, je vzel njegovega sina k sebi ter skrbel zanj kakor rodni oče. Ko se mu je rodila prva hčerka, je vzkliknil ves srečen:

«Včasih sem mislil, da bodo tudi meni veljali Vodnikovi stih:

Ne hčere, ne sina
po meni ne bo...

Sedaj pa je drugače in tako mi je še bolj všeč.»

In ko so mu sporočili Ernestino rojstvo, je prišel nemudoma k Ani, njegove prve besede so bile: «Zopet deklica? Kje je?» Vzel je otroka v roke in rekel: «To bo moja kuharica.» Imenoval jo je «malo damo,» kadar jo je obiskal, jo je vzel na koleno in jo gledal nepopisno ljubeznivo v oči. Ana je pravila, da je najbrž mislil, da je otrok iz stekla, tako rahlo in previdno ga je prijemal, kakor bi se bal, da se mu zdrobi. Kadar ni videl otrok in Ane več dni, se ga je lotila takšna otožnost, da ga je kar siloma gnalo k njim, kakor je sam povedal. Pravil je, da ima oče pravico otroka obiskati ob vsaki uri. Želel je, da bi Ana otrok ne dajala v rejo, toda razmere so silile drugače in to je bil tudi vzrok, da si nista ustvarila domačega ognjišča. Kadar se je z Ano sprl, je hotel otroke vedno odnesti s seboj, kvečjemu bi ji pustil dečka, ki ga je imel za malenkost manj rad nego deklice, kakor je že v naravi. Zelo žalosten je bil, ko mu je umrla

prva hči, tolažila ga je edino misel, da bi bilo slabše, če bi on umrl in pustil Ano z otrokom samo. Veselilo ga je, da ima potomca tudi zato, ker bo vsaj kdo plakal, ko sam umre.

«Tudi ti boš jokala,» je rekel Ani, «spoznaš šele, kaj imaš, ko me že več ne bo, kajti sedaj me ne umeš.»

Ana je nato pripomnila, kako ga more veseliti zavest, da bo za njim jokalo dete, ki samo ob sebi ne more kaj, pa je odvrnil:

«Vrag vedi, v vsakem človeku je nekaj egoista. S tem sem hotel le reči, da sem srečen, ker imam bitje, kateremu je moje življenje res potrebno in kateremu je mar moje dejanje in nehanje; to pa je samo pri otroku. In to me dela srečnega in za to srečo se moram zahvaliti tebi. O, ko bi mogel tudi tebe osrečiti!»

Hotel je otroke sam vzgajati in je nekoč izvajal:

«Svojo hčer bom sam vzgajal, sam bom pazil nanjo, da je kdo ne zavede tako rano kakor njeno mater. Deklica se mora vzgajati z ljubeznijo, da dobi zupanje do starišev, ti pa tega nočeš umeti. Toda zapomni si vsaj to, da mi otroka ne boš pretepal.»

Ta priporočila bomo bolj umeli, če slišimo, da Ana sploh ni bila spodobna, občutiti v polni meri veselje z materinskim stanom. Tudi tu je materialna plat vplivala na čustvo in je morala ljubezen seveda marsikaj udušiti. Še ko ga je obiskala z otrokoma na smrtni postelji, ni mogla zatajiti te svoje poteze. Ko je vstopila v sobo, je rekla jokajoči Ernestini:

«Tinka, le jokaj za svojega dobrega papà, ki tako lepo skrbi zate.» — «Kdo pa skrbi zanj, če ne jaz?»

se je oglasilo s postelje nazaj. In hip pozneje je dejala, da pusti otroka pri njem, ker ju ne more rediti. Ko je bila Ernestina še v reji na kmetih, je vprašal Ano, kako kliče mala svojo dojiljko. «I, kako neki — mati ji pravi!» je odgovorila. «In to je tebi prav?» Toda nje to ni ganilo. Dečka je ljubila bolj nego deklico, pa je tožila l. 1857. ob njegovi krsti:

«Zdaj sem zgubila še zadnje, za kar sem se vedno bala. Najprej Prešerna, potem mater in sedaj še dečka! Nikogar nimam več na svetlu!»

Ernestina je to slišala, pa ni nikoli pozabila, a tudi ne očitala, da bi materi ne bilo mnogo, če bi jo izgubila. Spominja se, da je bila Ana samo dvakrat ljubezniva ž njo, drugače pa kruta in ledena do skrajnosti. Posledica je bila seveda, da je tudi ona ni ljubila, čeprav je vestno izpolnjevala svoje dolžnosti do matere. Vendar pa Ani ni mogoče očitati, da bi za otroke materialno manj skrbela nego zase, kakor tudi Prešernu ne. Anini materi je dejal, da njegovi otroci ne bodo nikomur v nadlego, dokler bo mogel delati. Skušal je vestno in točno vsak mesec prispevati dogovorjeno vsoto za rejo otrok. Ko mu je šlo v Kranju prve čase nekoliko bolje, je poslal večkrat kakšen goldinar več, tudi na obiske je prihajal. Ko so ga l. 1846. upniki v Ljubljani trdo prijemali, je določil najprvo vsoto za otroke, šele potem so prišli drugi na vrsto, sam pa je živel, dokler ni vsega poplačal, z dvajsetico na dan. Zadnja leta, ki so ena sama muka med bo-

lezenskimi nadlogami, obupom, zapuščenostjo, neproduktivnostjo in potapljanjem v pijačo, ga je najbolj grenila misel, da otrokom ne more pomagati, kakor bi hotel, in ga spravila do zgodnje smrti. Skoro neznano je dejstvo, da se je koncem oktobra 1848. skušil obesiti v Maierjevi gostilni v Kranju. Na srečo je prišla o pravem času gostilničarka ter ga rešila. Omenjam ta dogodek, ker sem bral še letos govor nekega našega pesniškega prvaka za priliko lanske 125-letnice Prešernovega rojstva, v katerem mu podtika nekakšen tako čudno izkonstruiran življenski pogum, kakor da ga je ta ubranil misli na samomor, ki bi ga vsak drugi v njegovem položaju izvršil. Ne, takšnega filozofskega poguma Prešeren ni imel in ga s svojim značajem tudi ni mogel imeti in je le značilno, kako malo poznajo njegovo življenje celo naši najboljši! Zadnje prispevke za otroke si je bil izposodil, edini tolar, ki mu je ob koncu ostal za kolke, in pomoč od daru, ki so mu ga poslali prijatelji, pa je Ana sama odklonila, da se bolniku poslednje ure olajšajo, čeprav je bila v najhujših stiskah. Zadnje, kar je mogel storiti za svoje otroke, je bilo to, da jih je priznal za svoje in jim volil v oporoki nekaj od svoje revščine. Nekoč je izrazil upanje, da bo po njegovi smrti narod skrbel zanje. «Narod» pa je tako skrbel, da so jih uvrstili med mestne reveže in potem nanje pozabili. Povedal sem že, kako sta se Ana in Ernestina preselili na Dunaj in kako sta tam živeli. Za Prešernove sirote ni bilo storjeno niti toliko, kolikor je storil on za berače, ki ni pustil nobenega brez milodara, in kolikor je storil nekoč neki deklini, ki je prišla za njim in ga nagovarjala, naj gre z njo, ker je bila lačna. Zavrnil jo je odločno — in ji podaril svojo zadnjo dvajsetico, češ:

«To so uboge, izgubljene duše in glad boli.»

Ko je Ani pripovedoval o tem dogodku, ni mogla umeti, kako se more človeku takšno bitje smiliti. Kmalu po njegovi smrti je razumela tudi to, samo da ni videl nobeden, kako je njo glad bolel.

* * *

Njiju življenska tragedija je končno vsa obsežena v tem, da se nista umevala, da si nista znala ustvariti onih pogojev, ki vzdržujejo tako rahločutno zvezo, kakor je ljubezenska, pa sta se navzlic temu postavila ločilnim razlogom po robu in vztrajala. Vse življenje sta hrepenela po tem, da si zgradita domače ognjišče in zaživita mirno življenje. Imela pa sta oba premalo praktičnega duha, da bi si umela svojo zvezo postaviti na materialno trdni temelj, brez katerega je miren zakon nemogoč. On je poznal vrednost denarja šele tedaj, kadar ga ni imel, ona je pri goldinarjih štedila krajcarje, kakor ju s te strani karakterizira njuna hči. On je bil celo tako malo gospodarja, da je delal brezplačno ljudem, ki so bili manjši reveži od njega, in odklanjal pravno zastopanje v zadevah, ki mu niso bile všeč. Posledica je bilo uboštvo, tisto uboštvo, ki je grobokop ljubezni, kakor je zapisala Ernestina. Še hujše so bile duševne ločilke, predvsem razlike v

značajih. Nista se znala razumeti v teh razlikah, niti ne v svojih strem-
ljenjih in končno se nista marsikdaj razumela niti toliko, da bi vedela
drug o drugem, če se sploh ljubita. Ona se mu ni znala udati s tisto lju-
bezni, ki je kakor žrtvovanje samega sebe ljubljenemu bitju, on ni
razumel, da s tiranizmom pri njej ne bo dosegel uspeha. Nista znala drug
pri drugem spoštovati niti stvari, ki so imele za enega izmed njiju kakšno
ceno. Navedel sem že mnogo primerov, naj povem zanjo še tega: On sam
je nekoč dejal, da nima na vsem božjem svetu nobenega prijatelja in če
je bilo to res v času, ko sta se spoznala, je postalo tem bolj resnično
potem, ko se je zgrudil nekega večera Andrej Smolè, od kapi zadet, v
njegovo naročje. Smolè je takrat povabil več gospodov na večerjo na zajca.
Ves potrj je prihitel Prešeren Smoletovo smrt naznaniti Ani. Lahko si je
misliti, kako ga je zadelo, ko ga je ona vprašala s surovim nesočutjem:
«Kdo je potem zajca snedel?» Ljudje so ji pripovedovali, da je Prešeren
ne bo nikoli poročil, dokler bo občeval s tem «prostomislecem», pa je
Smoleta po krivem črtila; seveda ji takšne brezčutnosti niso gladile poti
do altarja. Prešeren je o cerkveni poroki sodil že itak precej z viška, po-
zneje je začel dvomiti tudi o Anini materinski ljubezni. Lahko torej re-
čemo, da bi jima niti zakon ne prinesel zaželenega miru.

Sicer pa je popolnoma odveč, očitati jima kakršnekoli krivde. Za
svoje napake sta se pokorila in bila nesrečna bolj, nego sta zaslužila, ona
še po njegovi smrti, ko so se ji polagoma odpirale oči o njegovi pravi podobi
in nad vso težo njegove tragike. Tisto spoznanje, ki se širi polagoma tudi
med nami navzlic temu, da so nam ga hoteli mnogi ponižati zgolj na
stopnjo pesniškega akrobata in romantičnega formalista, drugi pa napraviti
iz človeka filozofsko irealno shemo, kakor sem omenil že v uvodu in pozneje.
Upam, da ga je ta posnetek po spominih njegove hčere pokazal bolj
takšnega, kakor je bil po krvi in mesu. Tisti pa, ki bi mi hoteli očitati, da
sem donesel k 125-letnici njegovega rojstva preveč senc in da sem pre-
malo gledal na svetlobo, naj ve, da nisem nameraval puhlega proslavljanja,
niti da nisem hotel govoriti o geniju, temveč da mi je bilo res samo do
človeka in da se človek kaže najbolj očitno v svojem razmerju do dru-
gega človeka, v tem slučaju v razmerju moža do žene, in da sence bolj
odločajo človeško življenje nego njegove svetlobe.

Križ življenja. (Marija Lamutova.)

Hrepenenje
in stremljenje
naše mlado
je življenje.

Ko smo blizu svojih ciljev,
se usoda zla prikrade vmes
in potegne črto čez in čez...

Hrepenenje
je odpoved
in stremljenje
je bolešt;
Bol, odpoved,
sestri dve —
sred življenja
mračnih cest...

Iz kitajske lirike. (Alojz Gradnik.)

I.

Žena pred ogledalom. (Čan-Fo-Su)

Z razpuščenimi, težkimi lasmi
stoji pred ogledalom in strmi
ven v mesec. Skozi svilene zavese
luč bela lije in se plaha trese,
kot da boji se kotov sobe črne.

Potem pristopi ona in odgrne
zavese z okna in se čudi, čudi:
vsa kakor v lilijah je pokrajina,
a ne beli se mlečna mesečina,
kot se blešči njeni beli udi.

II.

Slovo prijateljevo. (Vang-Vej)

Razjahal konja sem in dal mu piti
k slovesu Vprašal sem ga kam? Zakaj
zapušča nas in dom in rodni kraj?
In s tugo, ki ni mogel je prikriti,
dejal je: »Sreča mi ni bila mila.«

Kam grem? V samotno gor gre moja pot,
da najdem srcu svojemu pokoja.
Nikoli več ne bom vihral v daljave.
Tako je trudna, trudna duša moja
in trudni, težki moji so koraki.
Saj širna zemlja ista je povsod
in večni so samo neba oblaki.

Kitajska žena. (Dora Peganova, stud. phil.)

Lipskem je nedavno izšla knjiga o kitajski ženi.*) Zbirka slik je to, deloma neizčrtanih, rahlo nakazanih, deloma zastrtih in ponekod zabrisanih, ki pa, podaljšane v silno ravnino orientalske duše, ostanejo iz njenega ozadja kot gigantski monument, rastoč v neizmernost luči, ki je kdovekje že sijala: to je davčina, to je grenkoba misterija žene-človeka, to so peruti razpete in trepetajoče nad večerom veselstva, to je daljni, predaljni odmev življenja.

Nekje ob beli reki je obstala žena, v lastno rojstvo se je upognila, v težkem dnu nekje se je k sebi privila: katere davne poti vodijo k meni nazaj? Odgovor na to vprašanje so te povestice, nanizane druga k drugi, skoroda slučajno, kot da ima vsaka zase svoje življenje, svojo pesem, a vendar teži proti nedoločljivemu središču vsaka izmed njih, čakajoč, da jih tvoja slutnja razžari v prečudežen mozaik tam, od koder prihajajo in kamor se vračajo... Saj to ni melodija, pretakajoča se v drhtečih valovanjih, to je ena sama ravna črta, potegnjena iz vsega začetka v konec, ki mu ni konca.

Tako pripoveduje umetnik: iz hipnega videnja, iz vrtinca bežečega čez silo zemlje v globokih obokih neba, iz tesnobe nerojenega, a že zdavnaj živečega silnega, silnega. Ne tako naša knjiga. Beseda ji je prozorna: potok, ki so mu na dnu vidni vsi kameni.

Beseda je preprosta: kot da jo govori otrok, ki si v njeno ozko strugo napelje luč iz najdaljnejših pokrajin. Rekla je: kot da na nevidnih rokah tiho pregrnjene rože čakajo človeka, da pride k njim, odgrne tančico in se v njihovem sinjem vonju očisti. To ni beseda hipnega doživetja. To je glas dolgega videnja, prižgan iz kristala, ki se je izločil na dnu valovanja težkih življenj in je ostal tu za spomin, za znamenje in morda za odrešenje. Njuna beseda ne plamti — temveč sveti samo.

Taka je naša knjiga: ni nauk, ni ukaz, ni primera, ni zgled. Le simbol je nečesa davnega, vernega, stoječega kot na horicontu novih svetov; in v tem simbolu odmev komaj vidnih vrtov: darovanje v veselstvo, izlitje v ljubezen in rast presilna v žrtvovanje. To je še nerazdobljen etičen zakon, velik, enotno tekoč kot podtok pod

*) Bruno Schinder, Chinesische Frauengestalten, Leipzig 1926.

življenjem, prešinjajoč vsega človeka, hraneč njegovo rast iz sile svoje lastne večnosti. Ni sestavina ukazov, ki te od zunaj oklepajo s težkimi rokami, je kot studenec, ki teče iz tvoje lastne bistvenosti, kot od daleč, da te daleč vodi...

In v tej darujoči sproščenosti stoji žena. V ozadju, na katerega je rahlo prislonjen svet... Tam ji je življenje darovalo dušo, njej iz trpljenja, da jo razpne nad vso brezdanostjo naših pokrajin... Tam je vse veliko — a vidno le slutnji in ljubezni.

Tako izzveni ta bakrena pesem iz onega sveta, kamor je hodila romantika svoja hrepenenja razvezavat in se je človek v težkem objetju z vesoljstvom vzpenjal za skrivnostmi svojega bistva, da se prešine s ognjem, ki ga bo razžarjal v vekove.

Morda je na dnu naše dobe isto stremenje in je naša knjiga nov znak, da je čas razbil že zidove med kulturami, in nas je napotil k človeku, ki je zdavnaj že iskal in nas je sklonil v skrivnostno objetje z njim.

Ena teh povestic naj tukaj sledi.

LAN - CHI.

(2 sil. po Kristusu.)

V mestecu Lü-kiang, v provinci An-hui je živel mož Tsiao Clung-king po imenu. Bil je nižji uradnik in opravljal svojo službo daleč od svojega doma, tako da se je le redkokdaj v letu mudil doma. Vendar je bil poročen in je ljubil Lan-chi, svojo ženo, iz vsega srca. Kakor je v takih slučajih navada, je pustil ženo pri svojih starših.

Kot deklica je Lan-chi uživala prvovrstno vzgojo. Bila je spretna v najrazličnejšem ročnem delu, muzikalno naobražena in tudi v literaturi je bila doma. Kot poročena žena pa je sedaj morala živeti v samotni hiši staršev svojega moža. Od zgodnjega jutra do pozne noči je sedela pri tkalniku in delala brez prestanka. V samo treh dneh je stkala pet celih peči! Vendar svoji tašči, ki si je želela druge snahe, ni mogla v ničemer ustreči. Hudo je zabavljala njeno lenobo, neprestano je grajala vse, kar je bilo na njej, in jo končno celo prisilila zapustiti hišo.

Ko je Tsiao Clung-king to zvedel, je prihitel k svoji materi in je ves vznemirjen takole govoril: Visokih mest v tem življenju svojem ne bom dosegel, vendar v srečo mi je naklonila usoda dobro ženo. Prisegla sva, da drug drugega ne zapustiva. Vedno je bila zvesta in marljiva. Kako le si mogla ravnati z njo tako trdo in brez ljubezni?» Matere to ni ganilo in je odvrnila, da je Lan-chi često trmasta, vsled tega da je jezna nanjo in da odslej ne more več z njo živeti; da pa že ve za ljubko dekletce v sosesčini, katero bo snubila za sina. Le z Lan-chi mora biti enkrat za vselej konec. Tedaj pa je sin pokleknil pred njo in je rekel: «Nikdar ne bom vzel druge, če naj to ženo zavržem!» Ko je mati to čula, je vsa iz sebe od jeze zakričala: «Tako torej spoštuješ svojo mater, nehvaležnik! Tako je torej konec moje ljubezni do tebe. Nikdar naj se ne zgodi, kar želiš!» Ves pobit in strt je šel Tsiao k svoji ženi in ji je v žalosti takole rekel: «Ne morem te zapustiti. Vendar moja mati sili k ločitvi. Pojdi torej za kratek čas k svojim staršem. Jaz moram v službo nazaj. Ko se vrnem domov, pridem pote. Ne bodi žalostna in ohrani moje besede v svojem srcu. Na to je Lan-chi odvrnila: «Odkar sem bila pri vas, sem služila tvojim

staršem zvesto in pošteno. Često sem bila trudna od težkega dela, zlobna beseda ni prišla iz mojih ust. Kako le bi se bila drznila postopati samovoljno? Obilo dragocenosti sem prinesla v zakon. A ker me zaničujejo, je vse moje brez cene. Usoda nam zabranjuje, da bi še naprej skupaj živeli. Čemu torej govoriš o vrnitvi?»

Nato se je Lan-chi poslovila od tašče in svoje male svakinje. Ko jo je uzrla, so ji padale solze kot lesketajoče bisernice. Z boleznim srcem ji je rekla: «Ko sem prišla v to hišo, si se oprijemala še posteljnega robu, sedaj ko so me zavrgli, si skoro že tako velika kot jaz sama. Skrbi zvesto za svoje starše! In ne zabi popolnoma lepih dni, ko sva se v radosti skupaj igrali!»

Nato je Lan-chi stopila na voz. Tsiao ji je sledil na konju. Še enkrat je zašepetal ženi nežne besede na uho: «Obljubi mi, da me boš ohranila v ljubezni. Prisegam pri nebu, da tudi jaz nikdar ne odstopim od tebe!» Žena je odgovorila: «Globoko me je ganila tvoja ljubezen. Če me ne boš pozabil, te bom čakala. In če boš ti trden in nepremagljiv kot skala, dragi, bom jaz kot ličje, podobno močni svilenini. Le brata svojega se bojim. Divji je in nasilen, in mi ne bo dal miru.

Ko se je Lan-chi vrnila v očetov dom, je morala prenašati zaničevanje in zasmeh svojcev. A komaj je bila deset dni doma, so jo po naročilu uglednih rodbin že zasledovali ženitni posredovalci in so naskakovali njeno mater, češ naj ona pregovori lepo Lan-chi k možitvi. Prvo ponudbo je Lan-chi odbila. Rekla je: «Ko sem se ločila od svojega moža, sva si obljubila večno zvestobo. Videli boste, da se bo zgodila nesreča, če prelomim prisego.» Toda v drugo snubitev se je vmešaval njen brat. Razplamtel jeze radi njene odklonitve je prisilil sestro, da je dala besedo.

Tako je bil za vedno uničen mir lepe Lan-chi. Z naglico so pripravljali svatbo. Lan-chino srce pa je bilo do dna raztrgano. Ubožica ni vedela ne kod, ne kam. V mraku je stala pred hišnimi vrati, zrla obupno v daljavo in bridko jokala.

In tako je slišal tudi Tsiao, da se mora njegova žena zopet poročiti. Takoj je vzel dopust in je na konju prihitel k njej. Od daleč že je spoznala Lan-chi rezgetanje njegovega konja. Tekla je možu naproti, pobožala nežno njegovega konja, in je z bolešno tožbo zdrknila razjahajočemu v naročje. «O, in tako je prišlo vse, kakor sem se pri najinem slovesu bala. Starši in brat so me obljubili drugemu možu. Niso mi verovali, da boš zopet prišel pome!» «Želim ti sreče k poroki,» je trpko odvrnil Tsiao. «Trdno in nepremakljivo še stoji skala in bi stala tako še tisoč let. Toda ah, ličje se je že pretrgalo. Da bi bila z vsakim dnem deležna novih in višjih časti. Jaz pa bom med tem zapuščen hodil samotno pot do groba.» Nato je rekla Lan-chi: «Kako prideš do takih besed? Oba sva podlegla istemu zlu. V grobu se bova zopet našla. Ne zabi te moje poslednje besede!»

Še enkrat sta si žalostno pogledala v oči. Nato sta se ločila in vsak se je vrnil na svoj dom. Tsiao je prišel k svoji materi. Videla je njegovo potrtoost in rekla vzdihujoče: «Ti si sin plemenite hiše, in se radi žene vendar ne smeš žrtvovati. Poznam prelepo sosedovo hčer. Daj, naj to ljubko deklico snubim zate. Takoj ti prinesem njeno besedo.» Tsiao se je priklonil svoji materi, molče se je obrnil in je odšel v svojo sobo ves v nemiru. Svojega skelečega srca ni mogel ukrotiti.

Medtem pa je v hiši lepe Lan-chi vladalo veselo razpoloženje. Vsa družina se je pripravljala na ženitovanje prihodnjega dne in je bila vneto zaposlena. Lan-chi pa je čula sama pozno v noč. Nato je rekla sama sebi: «Danes se konča moje zemeljsko življenje. Le moje telo bo ostalo, moja duša pa bo odletela daleč proč od tod.» In takoj se je vrgla v bistri stunec, ki je tekel ob hiši. Tisoč valov jo je objelo in zagrnilo. V hipu je izginila.

K Tsiaou je prišla strašna vest. Šele sedaj je doznal, da mu je Lan-chi za vedno iztrgana. Nekaj časa je še zmedeno begal pod drevjem na vrtu. Nato se je obesil.

Pred mrtvima sta se končno zedinili obe družini. V skupnem grobu so pokopali oba, ki sta se tako ljubila, in so nanj vsadili smreke in ciprese. V vrhovih je zagneznilo dvojce ptičkov. V nočeh sta sedela skupaj, pela in si žvrgolela. Ganjeni so prisluškovali ljudje sladkemu dvospetu in so si pripovedovali žalostno zgodbo o Lan-chi in Tsiaou.

Ženski pokret v Sloveniji. (Vera Albrechtova.)

Nejasno in negotovo, a vendar vsaj v podzavesti se vleče čut ponižane žene tekom vseh razdobij človeške zgodovine. V nezavedni množici se kaže ta zavest tipajoče in kakor temna slutnja, toda vedno se javljajo hkratu močnejše in zaključenejše osebnosti, ki morejo doživeti in izraziti vso tragično zapostavljanje ženskega spola, ga plastično oblikovati in predočiti tej nezavedni množici.

V današnjem povojnem času, ko se sleherni odpor ponižanja in zapostavljenja skuša uveljaviti kar najmočnejše, je tudi tisočletja teptana žena z vso svojo borbenostjo stopila v ospredje javnega življenja, zavračajoč tradicije svojih prapravic, a tudi buržuazne predsodke svojih mater. Zaročala se je malenkostni doktrini svojih mož, češ, da vladaj žena edinole v kuhinji in družini, da delaj, skrbí in molči — dvignila se je iz svojega ozkega kroga in rekla: evo me, tudi jaz sem član človeške družbe, ki ima svoje dolžnosti in svoje pravice. Kot mati, delavka, gospodinja in uradnica, kot soprodateljica v veliki delavnici narave, zahtevam, da se čuje tudi moj glas, da tudi jaz odločam o usodi svojih otrok. In s to zavestjo so se strnile žene vsega sveta v skupen boj.

Ta borba se je seveda pričela po svetu že davno pred vojno. Za svoj cilj je imela predvsem politično enakopravnost, ki se je manifestirala v zahtevi za žensko volivno pravico.

Toda danes slovenski ženi ženska volivna pravica ni več edini cilj, politika ni njen izključni ideal. Njo vodijo danes drugi, globlji nagibi: to so predvsem uveljavljanje

mirovnih stremeljenj, socialne enakopravnosti in bratstva narodov — skratka dvigniti in približati človeštvo tisti idealni višini, ki jo nosi sleherni plemeniti mati in žena v svojem srcu. Zakaj narava potrebuje nedogledne dobe, da izpremeni vsaj deloma zemljo v paradiz. In žena, ki je po svoji naturi mnogo požrtvovalnejša od moškega, vodijo vsa čistejša čustva, nji je dana od narave tista velika ljubezen, ki mora roditi le velika dejanja.

Kljub temu pa večina današnjih moških pojmuje borbo žene za uveljavljenje njenih človeških pravic docela napačno. Namenoma ali nenamenoma, ne maram tukaj razmotrivati, zdi se pa, da bi tisti, ki bi se vsaj nekoliko hoteli poglobiti v nepriročno stališče današnje žene, ne mogli kar načelno zanikati s čisto vestjo upravičenosti ženskih zahtev. Kajti doba, ki je prenasličena z idejami o svobodi in prostosti, je zajela z enako silo ne samo zatirane narode in socialno nezaščitene razrede, marveč tudi predvsem socialno nepolnovredno ženo! Zato hoče žena danes: ne da bodi nad možem, temveč da mu bodi družica in tovarišica, človek s človeškimi pravicami, ne pa nerazsodno dete, ki mu ukazuj in ga vodi mož! In ako se danes toliko govori o razpadu zapadnoevropske kulture, je nedvomno, da bo ravno žena s svojimi nepotvorjenimi, svežimi in neodkritimi vrelci moči in sposobnosti otela to kulturo in jo privedla do novega razcveta, ako je tega razcveta zmožna in se sploh rešiti da. Tako si bo moderna sodobna žena v polni meri in z vso odgovornostjo svesta visokega socialnega in kulturnega poslanstva, ki ga ima vršiti v svojem narodu. Zato je nepojmljiva kratkovidnost vladajočih mož tistih držav, ki še vedno odklanjajo pomoč ženâ.

Kdor argumentira z intelektualno manjvrednostjo, fizično nedostatnostjo in pomanjkljivo stvariteljsko silo ženâ, izraža konečno s tem istotako samo polovično resnico. Zakaj dovolj je ženâ na svetu, ki so dokazale in dokazujejo, vzlic svojemu materinstvu, svojo duševno polnovrednost in genijalno stvariteljsko, ali organizatorno zmožnost — sposobnosti, ki v nobenem oziru ne zaostajajo za moškimi. Da so do današnjih dni tako močne in izrazite ženske osebnosti zgolj redke posameznice, leži pač vzrok v tem, da je bila do nedavnih dob pot do višje izobrazbe celokupnemu ženstvu sploh zaprta. Tem boli je torej pomembna genijalna sila kake Curie-jeve ali Lagerlöfve, ki sta si vzlic vsem zaprekam, ki so se stavljale ženam, priborile svetovni pomen.

Danes pa, ko so — teoretsko vsaj — zapreke višje izobrazbe odstranjene, bo tudi žena lahko uspešno tekmovala na vseh poljih intelektualnega, moralnega in umetniškega udeleževanja.

V tej plemeniti tekmi z možem se bo preizkusila njena moč!

* * *

Vse feministično čuteče žensko se je zbralo 2. januarja t. l. v ljubljanski magistratni dvorani, da manifestira za pravice žene v družbi in državi. Nad leto dni se je shajal pripravljalni odbor pod vodstvom A. Štebijeve. Na njeno inicijativo se je končno osnovalo v Sloveniji društvo »Ženski pokret« z namenom, da seznanja slovensko ženo s feminističnimi idejami, da vrši čvrsto propagando za splošno in enako volilno pravico v vsa zakonodavna in samoupravna zastopstva ter da ščiti pravice ženâ. Tak naziv društva so si izbrale, da dokumentirajo edinstvo z ostalimi feministkami držav. Znano je, da se je že l. 1919. v Beogradu osnovalo prvo istoimensko društvo, kateremu so sledile društva v Kragujevcu, Sarajevu, Banjaluki, Brodu, Zagrebu in pravkar v Splitu.

Zanimive so bile uvodne besede A. Štebijeve, ki je v krepkih potezih orisala svetovni pomen feminizma; njeno pojmovanje feminizma se ne izraža v tistem agresivnem gibanju žensk, ki je napereno zoper moškega, temveč se manifestira v težnji žene kot človeka. Nato je z veliko toplino in pristranostjo pozdravila navzoče žensko predsednico Ženskega Pokreta v Beogradu Milena Milojevičeva, nakar je zagrebska predsednica prof. Mira Vodvarka-Kočonda očrtala globok zmisel ženske organizacije v širšem pomenu, kot internacionalne svetovne organizacije žen, ki šteje danes že 33 milijonov članic iz

45 narodov. Za predsednico ljubljanskega Pokreta je bila izvoljena znana agilna prvoboriteljica A. Štebijeve. — Društvo *), ki šteje danes že nad 100 članic, je pričelo z vso intenzivnostjo delovati na to, da si pridobi čim več žen iz vse Slovenije. Prireja sestanke, redna predavanja, izdaja poročila, objavlja članke v listih in deluje po svojih močeh, da vzbudi v ženi zavest enakopravnosti pred svetom.

*) Članarina znaša letno 12.— Din., članice naj se javijo na naslov: Karla Modičeva, Ljubljana, glavna pošta.

SLOVANSKE UMETNICE.

Mira Costaperaria-Devova.

Gotovo je gospa Mira Costaperaria-Devova ena najpopularnejših in najpriljubljenjših slovenskih koncertnih pevk. Rojena je bila v belokranjskem mestecu Črnomlju, kjer je bil njen oče sodnik. Vsa Devova družina je muzikalična. Ga. Mira Costaperaria pripoveduje: «Očka je bil zelo muzikaličen, izvrsten pianist, šolal se je bil na Dunaju, mamica je lepo pela. Očka nam je že otrokom — bilo nas je šest — vcepil ljubezen do glasbe; ko smo bili še majhni in je prihajal brat Oskar — še gimnazijski študent, iz Novega Mesta domov na počitnice, nas je hitro

naučil, kar je on sam pridobil od patra Hugolina. To je bilo na Božič, za Velikonoč, za velike počitnice petja in muziciranja! Vse Sattnerjeve zборе smo znali na pamet. Ko pa je prihajal Oskar z dunajske univerze domov na počitnice, smo se lotili že kar oper; «Fidelio», «Čarostrelec», «Car in tesar» so bili na domačem repertoarju.»

Pozneje se je Devova družina preselila v Ljubljano, kamor je bil oče premeščen. Tu je hodila Mira v šolo k Uršulinkam, nato v pripravnico, kjer se je učila tudi gosli pri profesorju Gerstnerju. Obenem se je učila več jezikov in hodila v «Glasbeno Matico», kjer jo je učil K. Hoffmeister klavirja, M. Hubad pa solopetja in harmonije. Pela je tedaj v stolni cerkvi na koru pod dirigentom Antonom Foersterjem in je kot gojenka «Glasbene Matice» nastopala tudi že pri koncertih. Prvi veliki študij je bila «nevesta» v «Mrtvaškem ženinu». Gospa Mira Costaperaria pravi: «Bila mi je najljubša kompozicija, kar sem se jih učila pri našem vestnem in marljivem učitelju Hubadu, katerega smo vse njegove učenke in učenci oboževali in silno častili, kljub temu da je bil včasih — posebno pri harmoniji tako hud, da bi nas najraje z besedami metal v — sicer prepovedanih — zaporednih kvintah, po stopnicah!

Nastopala je mlada pevka na nešteti koncertih in gostovala tudi v Beogradu ob priliki kronanja kralja Petra I. Še danes se spominja z ljubeznijo in ponosom onega večera: «Najlepši spomin mojega koncertnega petja mi je zapustilo pač »Jugoslovensko umetniško veče» na čast kronanja kralja Petra Velikega v »Narodnem pozorištu» v Beogradu, 6. IX. 1904. leta. Kralj sam mi je po koncertu čestital in podal roko. Toliko slave in toliko lepih dni! Skoraj bi bila ostala kar v Beogradu.» — «Slovenski narod» je prinesel dne 29. septembra 1904. leta obširno poročilo o »Jugoslovanskem umetniškem večeru» v Beogradu, o gđc. Miri Devovi pa je poročal: «Nastopila je v drugem delu koncerta... Prisostvoval je med vsem časom, kar je bila gđc. Devova na odru, kralj Petar I. s svojim dvorom, ter se tudi med predsedkom ni oddaljil. Gđc. Devova je pela naravnost nedosežno, kakor je v Ljubljani še nismo čuli. Izborna šola prof. Hubada — to pot je proslavila »Glasbeno Matico» in njenega vodjo prva njena solistka — obudila je občudovanje strokovnjakov, ki niso mogli verjeti, da se je gospica Devova šolala v Ljubljani. Gradacija in vokalizacija je bila dovršena, koloratura tako izborna, da si boljše ni bilo želeli. Gđc. Devova je pela šest točk, dasi so bile na programu samo tri, dve točki je pela namreč mesto baritonista Betetta, ki ni mogel vsled prehlajenja nastopiti... Njen srebrnočisti glas, ki je podoben po svoji mehki glaslu slavca, ki poje v tistem mraku, se je razvil osobito v čisto lirskih partih do tolike svežosti in boje, da smo se čudili. Glavna poteza umetnosti gđc. koncertne pevke pa je iskrenost prednašanja. Čuli smo umetnice, ki stoje na višini svoje stroke, a toliko lirskega čustva nismo našli zlepa. Vsled tega pa je fascinirala občinstvo, in to ni bila lahka stvar, ker v auditoriju je bila elita beograjska in jugoslovanska, ki se ne vda rada iluzijam.» Tudi beograjski listi so prinašali zelo laskave ocene. «Večerne Novosti» so pisale: Ona svojim pianom zadivljava slušaoce, preobražava ih, uzvišava i privlači sebi... Slobodna Reč» je pisala: «Junakinja bila je g.djica Devova, slovenačka koncertna pevačica. Njen pianissimo, njena koloratura je nešto, što se davno nije čulo u Beogradu. Ona peva, kao što bi trebalo, da se govori, toplo, iskreno, glas njen dira srce.» Tudi «Politika» in prva srbska revija «Srbski književni glasnik» sta prinesla prelaskavi oceni, da, ponudili so ji v Beogradu takoj laskav angažma kot koncertni in operni pevk.

Leto nato si je Mira Devova »pripela» na koncertu v Gorici svojega življenjskega druga, Hrvata arhitekta Josipa Costaperario; preselila se je z njim v Trst in delovala z njim skupno na slovanskem kulturnem polju. Njen mož je zida

Ciril-Metodovo šolo pri Sv. Jakobu v Trstu, Mira pa je pela v prid Ciril-Metodove šole leto za letom pri koncertih. Tržačani so poznali Miro Costaperaria-Devovo že preje, leta 1904., ko je prišla z Ljubljansko Glasbeno Matico v Trst in je pela ob priliki otvoritve Narodnega doma. Pozneje je nastopala pri vseh koncertih Tržaške Glasbene Matice, nikdar ni odrekla sodelovanja, vedno je z veseljem zapela. »Vobče smo v Trstu vsi, kar nas je bilo za lepo umetnost, z veliko vnemo delali za napredek slovenstva in za kulturo našega naroda«, pripoveduje ga. Costaperaria. Tržaška «Edinost» je prinašala vedno zelo laskave kritike, hvalile so njen mili, srebrnočisti glas, hvalile zlasti njene pianissime, njene kolorature in pa «njen simpatični nastop, prost vseh, pri nekaterih umetnikih tako priljubljenih pompoznihih kretanj.»

Za časa balkanske vojne je s slavnim pianistom Trostom in s prerano umrlim Waschtetom priredila zelo dobro uspeli koncert za «Jugoslovanski rdeči križ»; v Zagrebu je pela 1910. l. za Strossmayerjev spomenik v Mariboru pri raznih koncertih, tako tudi v proslavo osemdesetletnice skladatelja Antona Foersterja. Leta 1921. sta priredili s pianistinjo Mimi Schweigerjevo koncertno turnejo po Jugoslaviji, kjer sta želi obilo uspeha in navdušenja. Zadnji koncert sta priredila z mladim virtuozom Ivanom Nočem v Rogaški Slatini, v avgustu l. 1922.

Ga. Mira Costaperaria Dev-ova poje s svojim srebrnim glasom še vedno vesele in žalostne v svojem zadovoljnem in srečnem domu. Upamo in želimo, da tudi za občudovatelje njene izredne umetnosti njen glas še ni izzvenel.

P. Ks.

Estetično čustvovanje. (Gizela F.)

olnce zahaja. Zadnje zlate žarke pošilja materi zemlji kot v pozdrav in kliče: na svidenje! Oko mi obvisi z občudovanjem na zatonu, oranžno zlat in rožnat odsev oblakov bi rado zadržalo, a ta daljna lepota izgine in odseva kot občutena vizija v duši. Noč se bliža dostojanstveno, in v duši vstaja nova slika, vzbujajoča nova čustva, ki se prelivajo v eno in isto misel:

«Narava, kako te ljubim!»

Dalje gre korak. Ustavi se pod oknom. Akordi! Mehko otožna melodija zadoni in sega do srca. Nehoté se vprašam: «Kdo je ubral te glasove v lepo harmonijo? Kakšna je bila duša človeka, ki je dala iz sebe toliko razodevajoče se lepote?» In «čigave so roke, ki z razumevanjem sledijo mrtvim notam in jim dajejo življenja?» In zopet vstaja v duši čustvo, ki šepeta:

«Umetnost, kako te ljubim!»

Lahek korak me nese dalje, oko se ozira in v naglici išče lepote. Obvisi na izrazitem obrazu, na lepí postavi, na lepí sliki v izložbi, na lepí stavbi...

Kako žejno je človeško oko, še bolj žejna je duša, ki išče in išče... Kolikokrat zaman? Kolikokrat je varana? Ne, nikar, le nikakega razočaranja! Lahkokrila hiti, beži, se ustavi, poslušne. Lepoto išče v naravi, na cesti, doma, v hiši božji, v gledališču, v knjigi, v sebi, v možu, v otrocih...

In duša ponavlja — celo v razočaranju — vedno isti refren:

«Lepota, kako te ljubim!»

Ne bilo bi prijetno živeti, ako bi nas ne obdajala lepota narave, in pust bi bil človek, ako bi ne bil prežet estetičnega čustvovanja.

Narava ne skriva svoje lepote, vse, kar je v njej in na njej, nas spominja na največjega, nedosegljivega umetnika — Boga. Človeškim očem se razodeva vsa božanstvena umetnost v zunanosti vse narave, v lastni telesni lepoti — to je viden svet — a iz človeške duše nevidna lepota, ki je višek stvarstva, atom nevidne a le občutene in nedosegljive božje popolnosti.

Ali je v vsakem človeku lepota? Ali ljubi sleherni človek lepoto?

Narava sama nas uči, da je z lepim vedno združeno neprijetno, grdo, neokusno, in prav je, da doživljamo kontraste in jih občutimo, kajti enoličnost bi nam presedala, privadili bi se večne lepote in ne znali bi je ceniti. V človeku bi ne bilo več hrepenenja — njegova duša bi otopela.

In vendar je dana slehernemu človeku možnost, da dvigne svoj notranji svet, svojo duševnost, potom estetičnega čustvovanja in da reši lepoto telesa prezgodnje propasti.

Navdahnjenje, umetnost, ljubezen do lepega ga spremljaj ob srčni strani življenske poti. Skrb za zdravje, narava sama, solnce, voda in zrak vlivaj v telo življenske energije, prepotrebne njegovemu obstoju.

Kar ni dano človeku že ob rojstvu, naj mu vlije v duševnost vzgoja in samovzgoja. Verjeti mora pač človek v lastno moč, da doseže svoj cilj. Z dobro voljo in vztrajnostjo doseže mnogo, tudi visoko stopnjo fineše, ki se izraža v telesni zunanosti in v notranjem estetičnem čustvovanju.

Z dijamantom se brusi dijamant, tudi lepota se privzgoji le potom lepote, zato blagor otroku, ki je postavljen v okolico, ki je lepota sama, to je med očetom in materjo, ki sta združena v harmoniji medsebojne izpopolnjenosti.

Kako se udejestvuje estetično čustvovanje v posameznem človeku?

V skupnem učinku. Le v harmoniji duše in telesa je prava lepota. Postava, obleka, način nastopa, govorica, a v prvi vrsti izraz obraza, ki je zrcalo duše, to so značilni znaki, ki družijo in dvigajo v človeku estetiko. Nič ne sme biti na njem, kar bi motilo harmonijo notranje in zunanje lepote. V tej harmoniji je udejestvena prava vrednost človeškega bistva, v njej je moč, je sreča, je bogastvo. Tedaj goverimo lahko o idealni lepoti.

Glavni znak idealne lepote je lepa duša. Dve sta poti, ki vodita človeka do tega zaklada. Ena je združena z žrtvijo, to je trpljenje, ki utrdi in dviga človeka, ako ima dovolj moči v sebi, ki ga pa more tudi upropastiti in vzbuditi v njem nasproten učinek, to je, mesto velikosti duše le plitvost, podlost in sovraštvo. Druga pot zahteva tudi močne volje in vztrajnosti: sam sebe mora človek izklesati in se boriti z zunanjim svetom; a doseči mora pravo razmerje med duševnim in naravnim življenjem. Lepa duša ne vzraste brez bojev. Njena pot pelje skozi prevare, razočaranja, skušnjave, ona pozna dolžnost in vestnost, a pozna tudi greh in kesanje. Iz teh bojev zraste k zrelosti, doseže pravo harmonijo čustvenosti in duševnega življenja.

Takšen tip je človek, ki kaže notranji mir, ki ga ne uničujejo življenja viharji, bolest in trpljenje. Ker spoštuje, kar je božjega v njem, ne tepta človečanstva v bližnjem: dolžnost, poštenje, dobra volja, morala, pristojuša in miloba, to so stebri, ki podpirajo njegovo duševnost.

V ženski duši so ugodna tla, da se izvije iz njih lepota. Njena nežna narava teži k estetičnemu, lepemu in dobremu, s prirojenim instinktom išče ravnotežja med duševnostjo in npravnostjo. Zunanost in notranost, dolžnost in udanost, ljubezen in odrekanje se družijo v lepo harmonijo estetike. I njena gracija mora biti naravna, estetiki je vsaka pretiranost tuja.

Ako naletimo v ženskem tipu le enostranski razvoj, tedaj nas njena osebnost odbija. Zdi se nam kot zvezda, ki je zgrešila svojo pot. Žena mora stremeti navzgor, živeti mora višjemu svetu miselnosti, a ne sme obtičati v višavi. Živeti mora svetu, odpreti svojo dušo, približati se človeku v nežnosti svoje ljubezni, — majhne človeške šibkosti in zmote je ne nadlegujejo — a ona ne sme obtičati v blatu.

Tak tip ženske odpira vrata možu v zemeljski raj, se ga oklene z vso ljubeznijo, a dviga njegovo dušo in ji ne dovoli, da bi se potopila v poltenosti. Dobrote zunanjega sveta so ji dobrodošle, nikdar pa je ne potegnejo v valove materializma. Veseli se lepote lastne duše, njeni gibi, njen nastop, njena preprosta eleganca, njeno govorjenje in dejanje razodeva samozavest, ki pa nikakor ne ubija prave harmonije naravnih nagonov in višje duševnosti.

Z vnemo in navdušenjem živi estetično navdahnjena žena zunanjemu svetu, a lastni notranji svet ohrani zase, ker ji je nekaj svetega, lastni zunanji svet — dom in vse, kar spada v to okrožje — je pa izraz njene osebne estetičnosti.

V delu, v govoru, nastopu, v spretnosti njenih rok, v njeni obleki, na obedni mizi, na zidovih, v omarah, povsod stoji napisano, koliko estetičnega čustvovanja je v njej.

Način, kako postopa z možem, kako vzgaja otroke, kako sprejema znanca, kako postopa z bolnikom, z revežem, s služkinjo, razodeva nehote njeno pojmovanje o lepem.

Po naravi estetično obdarovana žena sledi nehote notranjemu impulzu, iz ljubezni do lepega udeležuje svoje estetično čustvovanje, a gorje, ako se neobdarovana žena ne zaveda te pomanjkljivosti in si je ne privzgoji. Tedaj je kot cvetica brez duha in značilne barve.

Človek brez estetičnega čustvovanja živi nelepo življenje, on sam je podoben pustinji disharmonije, ki ne osrečuje ne sebe, še manj druge ljudi.

Kje najdemo lepoto izven človeške duše?

V vsakem predmetu, v delu, v naravi, v umetnosti. Vse, kar je v tesni zvezi s človekom, ima svoj pomen. Ceniti mora vsak predmet ne le radi njegove stvarne vrednosti, pač pa radi njegove lastne vrednosti. Dekle,

ki povalja in onesnaži obleko, je ne ceni; gospodinja, ki ne očedi skrbno stanovanja, ker ne ljubi lastnega doma — in ne skuha kosila skrbno, ni le površna, ona ne ljubi lepote, v njej ni pravega čutnega okusa, še manj pa estetičnosti. Kjer ni veliko ljubezni, tam tudi ne iščimo lepote. Isto velja o možu, ki bolj ceni razbrzdano, neredno življenje, gostilno, cesto in kletvino kot lastno zdravje, vestnost, lasno izpopolnjevanje, družino, zmerno zabavo in umetnost.

Nepopisno lepoto nam nudi narava sama, v naši duši vstaja čustvo občudovanja, navdušenja in spoštovanja ob pogledu na njene krasote, a strah in groza nas prevzame, ko nam pretijo njeni nepojmljivi, skrivnostni elementi. Človek, ki ljubi naravo, je na poti, ki ga vodi od naravnih nagonov do duševnega udejstvovanja in še višje do doživetja resnične božanstvenosti.

Veliko estetičnega užitka nam nudi umetnost, ki se preliva iz duše genija potom duševnega doživetja v književni proizvod, v lepo skladbo, v srce segajočo melodijo narodne in umetne pesmi, v posrečeno sliko ali v kup.

Umetnost se rodi v najsvetejšem, kar je v človeku, zato je izključno osebno in le enkratno doživetje. Umotvor, porojen v duševnosti genija, je istočasno skupna last človeštva, kajti navdahnjenje je v tesni zvezi z naravo, s človekom ali z doživetjem popolnoma pristranske osebnosti. V umotvoru samem se srečata osebnost umetnikova in zunanji učinek.

Kar nudijo umetniki žejni človeški duši, je mnogo, mogoče se sami tega ne zavedajo. S svojo neizčrpljivo, izpopolnjujočo se duševnostjo budijo v posamezniku veselje do življenja in odpirajo pot k sreči.

Ali je vsak umetnik estetik?

Ni prav lahko odgovoriti na to vprašanje, a resnično je, da lepa skladba, dobra pesnitev in umeiški umotvor povzdiguje naše čustvovanje. Za nizkotne misli ni tedaj prostora naši duši. Toda literarna vsebina zamore ob razkritju raznih nesreč, hudobij, človeške podlosti in bede vplivati na našo dušo popolnoma nasprotno. V takem slučaju prideta dva momenta v poštev: duševna zrelost ali nezrelost čitatelja in namen pisateljev.

Ako razkriva pisatelj človeško nemoč in nizkotnost, bomo li radi tega zasovražili svet in se mu odtujili? Namen pisatelja ni vzbujati nizkotnost v duši čitatelja, ako razkrinkuje nizkotnost v vsej goloti, on hoče le dvigniti človeštvo. Zato je njegovo razkrivanje opravičeno in hvalevredno. On je estetik, je pravi umetnik. Če pa piše nemoralne spise le zato, da vzbudi poltenost in napeljuje k raznim grehom, zamorejo biti njegovi spisi še vedno umetniški, a nehajo biti estetični. Umetniki, ki nehajo ali ne znajo biti estetik, ne izpolnjujejo pravega namena in so človeštvu le v kvar. Isto velja o umetniško slabi sliki in čtivu brez literarne vrednosti.

Namen umetnosti naj bi bil povsem ta, da seje in nosi čimveč lepote med človeštvo.

IZVESTJA

PO ŽENSKEM SVETU.

Deseti kongres Mednarodne ženske zveze za volivno pravico bo letos v Parizu, in sicer od 30. maja do 6. junija. Pričakujejo še večje udeležbe, kakor je bila pred 3 leti na rimskem zborovanju.

Na programu so po večini iste točke kot pri prejšnjih kongresih: enakost delovnih pogojev žensk in moških, državljanstvo poročene žene, položaj neporočene žene in njenega otroka, žene v diplomaciji, žene v policijski službi, smernice in delovanje žen v državah, ki imajo že volivno pravico, in tudi tam, kjer je še nimajo, žene in Društvo narodov itd.

Pariz bo sijajno sprejel zborovalke, ki bodo prišle z vseh strani sveta. Glavno zborovanje bo na Sorboni, staroslavnem vseučilišču. Mestna uprava jim bo priredila slavnosten obed v veličastni zgodovinski palači Trokadero.

V Rimu je zborovalo koncem maja Mednarodno društvo za zaščito dece. Na dnevnem redu so bile zanimive razprave, o katerih bomo o priliki natančneje poročale.

«Piccole mamme» (Male mame) je ime društvu, katera so začele ustanavljati Italijanke. Namen teh ustanov je: štiti malo deco v prvi njeni življenjski dobi in poučiti matere, kako je treba negovati deco po pravih higijenskih načelih in ne po starih praznovernih načinih in predsodkih. Društvo pošilja po hišah svoje zastopnice, izučene dečje strežnice in izkušene matere, ki nadzorujejo matere in jim dajejo navodila. Če se bo ta ustanova razširila po vseh italijanskih deželah, zlasti po mestih, si bo italijanska žena pridobila res lepih zaslug na polju dečje higijene.

Kolo jugoslovenskih sester v Ljubljani je imelo 28. marca svoj redni občni zbor. Iz obširnega tajniškega poročila posnemamo najvažnejše. Kolo je bilo ustanovljeno pred petimi leti. Zasnovano je na najširši demokratični podlagi, ki ne pozna razlike niti v prepričanju, niti v veri, niti v stanu in propagira vselej strpnost in človekoljubje. V svojem programu ima zlasti dobrodelnost. Zato je društvo priredilo v minolem poslovnem letu božičnico, kjer je bilo 380 obdarovancev z obleko in čevlji iz vrst osnovnošolske in srednješolske mladine. Posebno paznjo je posvečalo v poletju vprašanju ferijalnih kolonij. Poslalo je za mesec dni 42 bolehnih, slabotnih sirot v Metliko, 45 pa v Omišalj na otoku Krku, da jih tam osveži tečna hrana, toplo sonce in morska kopeli. Otroci obeh kolonij so stanovali v

šoli in so bili vzorno oskrbovani pod nadzorstvom učiteljstva. Kolo je delilo tudi od seje do seje podpore v denarju in oblačilih mnogim revnim in potrebnim. Za zmore vse te številne denarne žrtve, ima poleg članarine že nekaj stalnih dohodkov, kakor prodajo cvetja pred velesojem in prodajo oljk ves cvetni teden. Društvo ima tudi učiteljico gospodinskih šol, ki jo pošilja po svojih podružnicah, kjer se vrše 10-tedenski gospodinski tečaj. Podružnic ima Kolo v Sloveniji že 26, po manjših krajih pa ima poverjenjstva. Vseh članic je sedaj 7028. V tekočem društvenem letu so bile ustanovljene podružnice v Metliki, Zagorju in Kamniku. Dasi je bila podružnica v Metliki ustanovljena šele 15. novembra, vendar so imele sestre kolašice že Miklavžev obdaritev. Obleko, perilo in obutev je dobilo 33 otrok, 60 pa pecivo in šolske potrebščine. Sestre v Zagorju imajo svojo podružnico šele od 29. novembra, a so priredile že gospodinski tečaj. Šest učiteljic kolašic se je vrstilo pri tem požrtvovalnem delu od 3. decembra do 14. marca. Izvzemši praznike in nedelje so vezale vsako popoldne, dan za dnem 20 deklet v kuhanju, gospodinstvu in šivanju. Dne 14. marca je bila zaključena razstava, ki so jo marljive prireditelje prav okusno aranzirale v obliki naših praznikov. Velikonoč je imela svoj običajni žegen s kolačem in vsemi pripadajočimi dobrotami; Božič božično pecivo, pust pa krofe in flancate. Na koncu dvorane je bila tudi prav okusno servirana moderna čajanka. Ker si dekleta kar misliti niso mogla, da je sedaj konec onih lepih dni, ko so slišale toliko koritnega, zato so požrtvovalne gospodične obljubile, da bodo takoj po Veliki noči nadaljevale s šivanjem in ročnimi deli po dvakrat v tednu. V tem tečaju bo vsaka udeleženka izvršila 1 delo za «Kolo», ki bo v poletju priredilo tombolo z ročnimi deli. S tem si zagotavlja društvo tudi denarni uspeh, zakaj moralni uspeh imajo kolašice v Zagorju že. Podružnica v Kamniku je bila ustanovljena šele 21. marca, a šteje že 127 članic in sestre so že ves cvetni teden pridno prodajale oljko.

Sestre v Celju so odposlale v poletju 15 bolehnih ubožnih deklet v Ljubljanov dečji dom v Crikvenici, da se navzijejo tam do brodejskih morskih kopelij. V jeseni so priredile bonbončkov dan, v maju pa bodo zgradile ob Savinji kopalno uzo za deco, ki se bo v poletnih mesecih kopala in solčila pod nadzorstvom sestre iz dispanzerja. Južno bo ubožni deci preskrbelo «Kolo». Tudi celjske sestre dele stalno podporo ubožnim družinam in dijakom.

Sestre v Črni v Meziški dolini so imele jesensko veselico, srečolov, Miklavžev večer za mladino, božično obdaritev za občasne uboge in pustni venček.

Sestre v Dravogradu so napravile o oktobru trgatve. Na Miklavževem večeru je bilo obdarovanih 40 šolarjev z oblekami. Cvetni teden prodajajo oljke.

Sestre v Kranju so priredile loterijo ročnih izdelkov. Vse izdelke so podarile obornice. Šolarski knjižnici v Izakovcih v Prekmurju so dale različne knjige leposlovne vsebine in denarno podporo. Pod njihovim pokroviteljstvom je vprizorila meščanska šola iz Tržiča v Kranju pravljico igrano. V stalni oskrbi imajo grobove naših pesnikov Prešerna in Jenka in priredile so lepo uspelo Prešernovo proslavo ob 125 letnici njegovega rojstva. Za božič so obdarovale 56 otrok osnovne šole in 22 srednješolskih dijakov z obleko, čevlji in perilom, 33 mestnih revežev in vdov pa je dobilo živila. Uvedle so tudi pravljice popoldneve za mladino, ki so bili dobro obiskani. (Konec prih.)

† ELLEN KEY. Umrla je 26. aprila t. l. v Štokholmu. Ob njenem grobu se ji spoštljivo klanjajo feministke vsega sveta; žena in dete pa jo objokujeta s čustvi globoke hvalečnosti. Pokojnica je bila namreč svetovno znana pisateljica, ki je v svojih spisih orala ledino socialno-ženskega, zakonskega in dečjega vprašanja. O priliki priobčimo o njej obširnejše »obraz in dušo«.

«Slovenska žena». Slovenske ženske organizacije, na čelu jim »Splošno žensko društvo«, pridejo v Ljubljani od 26. junija do 6. julija t. l. na velesejmskem prostoru veliko razstavo z naslovom »Slovenska žena«. Slovenske slikarice in kiparice razstavljajo svoje slike in kipe, a društvo zbere tudi ženska umetniška dela starejše dobe. Pisateljice in pesnikinje pokažejo svoje knjige in spise, žurnalistke svoje liste, samostojne obrtnice in trgovke pa sistematično sestavljene vzorce iz svojih trgovin in obrtovalnic. — Lepo in praktično urejeno stanovanje, predvsem pravilna kuhinja, shramba, kopalnica in pralnica bodo za udeležence razstave gotovo velike praktične vrednosti. Razstavljalke hočejo namreč pokazati gospodinjam v prvi vrsti one predmete, ki so najbolj uporabni in ki čim najbolj zlajšajo in poenostavijo delo v gospodinjstvu. Kajpada bodo na razstavi tudi bogate zbirke narodnih vezenin, peč, avb, različnih noš ter drugega narodnega blaga. Dalje seveda še naše čipke in druga lepa ročna dela, ki jih izdeluje roka Slovenke. Ker je marsikaj, kar je vredno razstavljanja, težko pregledno predočiti, izda Splošno žensko društvo kot bistven del razstave istočasno lep ilustriran ženski zbornik. Ta zbornik bo obsegal kratke poljudne razprave o ženskem delu v davni preteklosti, v

paganski, turški, reformacijski in protireformacijski dobi, o koristnih in lepih ustanovah Slovenk in Slovenem prijaznih Kranjc, o organizatorkah, pisateljicah, pesnicah, umetnicah preteklega in sedanjega časa. Dalje priobči kratek pregled ženskega obrambnega dela, poročila o delovanju ženskih društev, razprave o našem narodopisnem blagu, o razvoju čipkarstva in drugih umetnih obrti. Vmes pa bodo životopisi naših zaslužnih žen z njihovimi portreti. Razstava »Slovenska žena« ter zbornik enakega naslova bosta s praktičnega, idejnega in instruktivnega stališča največjega pomena in si mora pač sleherni Slovenka ogledati to razstavo.

ŽENSKO DOBRODELNO UDRUŽ. V TRSTU

se ponovno obrača do naših družin po deželi in jih iskreno prosi, da bi sprejele kakkega tržaškega otroka v počitniško oskrbo. Beda sicer ni več tako velika kakor prva povojna leta, toda med našimi revnimi sloji je še vedno precej otrok, katerih življenje in zdravje je v nevarnosti vsled nezadostne hrane, še bolj pa vsled slabega mestnega zraka in zaduhlega stanovanja. Marsikateremu bi dalo partedensko bivanje na deželi ono življenjsko moč, katera bi ga ohranila pri zdravju, ko se bo zopet povrnil med mestno zidovje.

Družine, ki bi mogle sprejeti kakkega otroka za par tednov, naj blagovolijo sporočiti na naslov: Trieste, centro, casella postale 384.

MATERINSTVO.

Pustimo otroka samega, kadar ni v nevarnosti, da se mu kaj pripeti. Marsikdo ne more mirno gledati otroka, ko se igra. Ne prestando mu popravlja, pomaga, svetuje, da, celo iz rok mu jemlje igračo in hoče, naj se igra tako, kakor se zgdi njemu, odraslemu, prav. S tem pa otroka le motimo. Pomisliti moramo tudi, da ne more biti otrok tako spreten kakor odrasli človek, in da si pridobi ročnost le z vajo. Tudi mu moramo pustiti, da se sam kaj izmisli; ni treba, da samo druge posnema. Taki otroci bodo vse življenje nesamostojni, boječji in navezani na druge. Svet pa jih bo zato izkoriščal. Zato moramo že pri igri priučiti otroka, da se bo znal sam igrati in da si bo tudi sam iskal novih iger. Seveda le takih, ki niso njemu ali drugim v škodo.

Slehera izmed nas pozna človeka, ki ne more sam izvrševati niti najenostavnejših vsakdanjih dolžnosti. Dotična oseba je popolnoma odvisna od starišev, od žene ali od moža ali od posla. Ne prestando mora imeti koga, ki misli zanjo in ji svetuje.

Pred kratkim mi je pripovedovala znanka, kako je nenadoma zaslila iz sosednjega stanovanja obupno kričanje. Tam je namreč

obolel otrok in je zdravnik dognal nevarnost za neko nalezljivo bolezen ter dal potrebna navodila. Mati je bila sama, oče na potovanju. Ker je bila vajena, da je vprašala moža za vsak korak v vsakdanjem življenju, in jo je ta slučaj doletel samo, je bila popolnoma obupana. Hodila je od vrat do okna, vila roke in vzdihovala, kaj bo, ko ni moža. In v tem obupu ni imela moči ne razsodnosti, kaj bi napravila otroku ter ni mogla izpolniti niti zdravnikovih navodil. «Kaj bom sama, kaj bom brez moža, kaj bo, če otrok umre, kaj bo rekel mož?»... In to je žena, katero so nosili po rokah od rojstva do danes. Najskrbnejša vzgoja pri starših, največja pazljivost od strani moža je ženo tako oslabil, da ni imela prav nič samostojnosti. Ko bi ji v omenjenem slučaju ne bile pomagale sosedice z nasveti, bi bil otrok umrl, žrtev «dobre, udane» mamice!

Čim bolj otroku pomagamo, tem več moči ga oropamo. Mati ne bo mogla biti poleg hčere ali sina vse življenje; kam se bo obrnil tak človek, ko ne bo imel pri sebi mater, one matere, ki se je vedno igrala zanj, vedno delala in mislila mesto njega!

GOSPODINJSTVO.

Posoda se mora pomivati v dveh vodah: v sodi in milnici, potem še v čisti vodi. Na kmetih tudi pri pomivanju posode niso nič kaj natančni. Vso posodo zložijo v škafo, v katerem je topla voda, tako da splava vsa mast in ostanke jedi po vrhu. In ta voda zadostuje za vso posodo! Tako delajo radi pomij, katere dajejo prašičem. To je prav, da se nič ne zavre, a imeti bi morali še drugi škafo z vodo in sodo, da bi še le v tej do čistega vse pomili, kajti v prvi se samo izperejo le ostanke in mast za prašiče. Ni čuda, če se po takem pomivanju še drži krožnikov razna nesnaga. Spominjam se neke moje znanke, ki je imela na ustnicah infekcijo in zdravnik je konstatiral, da je to dobila od umazanega kozarca ali od kake umazane posode sploh. Posebno po gostilnah se na čistoto jako malo pazi, kar zasluži vso grajo.

«Snaga in red vzdržujeta svet», to naj bo geslo vsake pridne gospodinje. Naj si bo v hiši oprava še tako priprosta, naj bo stanovanje še tako skromno, če je vsaka stvar na svojem mestu, če je vse pometeno in brez prahu, bo dom ravno tako lep kot najrazkošnejše urejeno stanovanje v veliki palači. Ravno tako je s perilom. Da je le čisto, zakrpano in zlikano, pa ravno tako odpravi kot ono, ki je vse prepleteno z vezenino. — Nobene zasluge nima ona, ki gre v trgovino s polnim mošnjikom in si nakupi vse samo lepo in drago — zaslugi ima ona žena, ki si zna iz malenkosti pripraviti lepo in okusno stanovanje, ki skrbi, da s svojimi skromnimi sredstvi vzdržuje red in snago v hiši.

Upoštevaj snago pri molženju! Ako nima mleko prijetnega duha in dobrega okusa, ako ni trpežno, če ne dobimo iz mleka dobrega in okusnega masla in sira, je temu največkrat kriva — nesnažnost. Nikjer pa ni takšne prilike, da se mleko onesnaži, kakor prav pri molženju. Z nesnago pa pridejo v mleko razne škodljive bakterije, kvasi, plesen itd. Ti škodljivci so krivi, da se nam mleko skisa ali drugače skvari, ko dobimo maslo slabega ali neprijetnega okusa, ko se sir napihuje ali kaže druge napake pri svojem zorenju v kleti.

Treba je, da preprečimo kolikor mogoče vsako onesnaženje mleka med molženjem. Zato pa moramo pred vsem skrbeti za svetlo, zračno in snažno hlevo, v katerih ima mlečna živina suho in čedno ležišče ali stajo. Snažimo mlečno živino redno vsak dan. Ne puščajmo pod njo gnoja in nastiljajmo ji dobro. Pred vsakim molženjem osnažimo vime. Molzimo vedno s čednimi rokami v snažno mlečno posodo.

Pred molženjem prezačimo vsakokrat dobro hlev. Tako odide iz hleva zrak, v katerem je polno plinov (amonjaka itd.), ki so škodljivi za živino in mleko. Če je vime zamazano, obrišimo ga dobro najprej s čisto slamo, na to ga izmijemo z mlačno vodo in dobro posušimo s čisto slamo ali brisačo. Nezamazano ali na zunaj čedno vime ni ravno treba zmivati z mlačno vodo, pač pa ga je treba dobro obrisati pred molženjem s čisto slamo ali brisačo. Snažno vime je prvi pogoj za doseglo zdravega in dobrega mleka.

Kdor molze, naj strogo pazi, da je sam povsem snažen. Pred začetkom molžnje naj si umije roke v čisti mlačni vodi in naj jih na to posuši in obriše s čedno brisačo. Pri večjem številu krav pa naj si molzec (molzilja) umije roke po molženju vsake krave. Za vsako umivanje rok in za vsako morebitno umivanje je treba vedno menjati in rabiti popolnoma čisto vodo. Ne pa, da izmivamo vsem kravam vimena z eno in isto vodo, kakor je pri nas skoraj splošno v navadi. S takim ravnanjem naravnost delujemo na to, da preide še več nesnage v mleko. Ne smemo pozabiti tudi na dobro snaženje stola, na katerega navadno sedajo med molženjem. Molzimo v čisto golido, katero uporabljamo samo za molženje in prav za nič drugega. Molsti moramo točno ob določeni uri, na lahko hitro in zdržema, ter popolnoma čisto. V vimenu ne sme ostati niti kapljica mleka. Ako zastaja vsled slabega molženja še mleko v vimenu, trpi vsled tega mlečnost, lahko nastanejo tudi mlečne napake in se pojavijo bolezní v vimenu. Vsled nepopolnega ali slabega molženja dobimo tudi manj gosto mleko, ker je znano, da je zadnje pomolženo mleko najbolj gosto ali tolsto. Pomolženo mleko je treba takoj po molženju nesti ven iz hleva in ga precediti skozi cedilo v čedno

posodo ali mlečne vrče. Le v sirarne je treba odpraviti mleko neprecejeno. Ko odvzamemo za domače gospodinjstvo potrebno mleko dobro shladiti in nato spraviti do od- Ako pa moramo morda počakati z odpravo mleka v bolj oddaljeno mlekarno, moramo mleko dobro shladiti in nato hraniti do od- daje v hladnem prostoru.

Z vsestranskim upoštevanjem snage in pravi- vilnim ravnanjem mleka pri molženju dose- žemo, da postane mleko bolj trajno ali tr- pežno. Ne bo se tako lahko skisalo med potjo v oddaljeno mlekarno. Če pa ne pazimo na snago, ko molzemo, in ne hladimo dobro mleka takoj po molžnji, se le prerado zgodi, da se mleko skisa posebno v toplem polet- nem času že čez nekaj ur.

(Po «Gosp. Vestniku»).

KUHINJA.

Rezine z jagodami. 10 dkg masla nareži na drobne kosčke ter zmešaj z 20 dkg preseja- jane moke. Oboje razvaljaj z valjarjem ter nato drobno zdrobi. Vse delaj brzo. Temu primešaj 2 rumenjaka, sok in lupino $\frac{1}{4}$ ci- trone, 10 dkg sladkorja in prav malo soli. Vse skupaj kolikor mogoče brzo ugnetaj na hladnem kraju, da se maslo ne raztopi. Nato razvaljaj testo istotako hitro, in sicer to- liko, da bo za $\frac{1}{2}$ prsta debelo. Valjar in mizo moraš posuti z moko, da se ga ne pri- jemlje testo. Testo izoblikuj v podolgovat četverkotnik, položi ga v pekač, speci v neprevročni peči ter pazi, da se ne speče premočno, ker se ti bo pri rezanju drobilo in lomilo. Peci $\frac{1}{2}$ do $\frac{3}{4}$ ure.

Medtem pripravi iz 2 beljakov sneg, pri- mešaj mu 2 žlici sladkorne sipe. Ko je pe- civo pečeno, vzemi ga ven ter enakomerno razmaži po njem ta oslajeni sneg. Nato raz- reži pecivo s tankim, nekoliko pogretim no- žem na kvadratne 5—6 cm široke rezine, ka- tere razvrstiš na primeren podstavek ter poravnaj nadev, ako se je pri rezanju kaj pokvaril. Vzemi nekaj očiščenih jagod ter jih lepo razvrsti po rezinah, nato pa še vse skupaj posuj s sladkorno sipo.

Snegu lahko primešaš nekaj kapljic ruma zaradi boljšega okusa.

Šatō na razne načine. Bolniki čestokrat ne morejo uživati mehko kuhanih jajec, a so jim za okrepilo potrebna. Zato moramo jajca v drugi obliki pripraviti. Šatō je najboljši. Ni treba, da začneš mešati ali šprudljati mrzlo vino, bolj hitro narediš, če vino in sladkor nekoliko ogreješ in nazadnje šele (a ne v vroče vino) jajca vžvrkljaš. Vzemi na pol kozarca belega vina približno 17 kosov slad- korja, dve celi jajci in en rumenjak ter limo- nove lupine in soka, ali vanilije, ali malo vina maraskino. Vreti ne sme. Vžvrkljaj ne- prestano. Ko je gosto penasto, je gotovo.

Lahko narediš isto z ruskim čajem. Posodo moraš pogreti, preden nalivaš na čaj vrel krop. Najprvo nalij le nekoliko kropa, da se listje odmoči in razvije. Stoji naj le 4 mi- nute, potem odlij čaj in napravi šatō po zgornjem navodilu brez dišave ali kvečjemu deni malo limone.

Na tretji način narediš šatō, če v mleko za- kuhaš fine kave, a ne vodene, ampak samo zmlete brez cikorije. Odcedi in daj sladkorja in jajca ter delaj dalje kakor vinski šatō. A to je zelo močno, skoro preveč.

Čokolada, kakao se tudi lahko porablja ta za šatō. Le na dobrem mleku skuhaš, da se zgosti. Razni sok, kot ribizljiv, malinov, pomarančni so tudi dobri za šatō, posebno ker so kislasti. To so sicer nekake kreme, a se pripravijo vse kot šatō. Na eno jajce vzemi 6 kosov sladkorja in toliko tekočine, kolikor jo naliješ v vso lupino celega jajca, pa bo vedno prav.

IZ NAŠE SKRINJE.

Makedonci. (Nadaljevanje.)

Turki, večinoma poturčeni Makedonci, so vedeli dobro, kje najgloblje in najmočnejše ranijo svojo brezpravno rajo. Zato so turški mogotci kradli dekleta in žene, onečastili ujetnico ter jo izpostavili zasramovanju in zasmehu. Od tu so izvirale osvete in cele čete planinskih gorskih vojvod, kateri so upadali v mesta, klali in ubijali vse turško, kar jim je pod roko prišlo. Tu se je prala čast osramočene žene ali sestre s častjo se- stre in matere nasprotnika. A to še ni bilo dovolj, moške glave so padale za mrtve glave.

Uskokli ali Kečaki so s preziranjem svo- jega življenja in turškega zakona dajali up svojim nesrečnim rojakom, kateri so trpeli najkrutejše fizično in duševno robstvo. Ostala jim je gola čast, a to so žilavo branili.

S m r t. Kadar kdo v hiši umre, ga po- lože na mrtvaško posteljo. Tu po vaseh ne poznajo postelje na štirih nogah. Ležišče je napravljeno iz dveh čilimov (preproč), ne- koliko volnenih odej in iz dračja spletene preproge, katara pride na desko. Mrliča položijo na sredo hiše (sobe, v kateri je na- vadno vsa družina in po večini tudi vsi spe v njej.) Pod mrliča denejo dve rjuhi, pod glavo blazino, v kateri mora biti vedno ne- koliko sveže zemlje. Mrliča okopljejo, obri- jejo in oblečejo v novo oblachilo. V žep mu dajo po eno srebrno paro (novec). Denar dajejo mrliču zato, ker Makedonci mislijo, da se niti v raj ne more brez denarja. Ako je mrlič star, ga čuvajo stare žene in moške. Paziti je treba, da bi mrliča kaj ne presko- čilo (mačka ali kaka druga žival). Pravijo, da je to slab znak za pokojnika, zakaj imel bi razne neprilike na poti v večnost. Takoj

ko je mrlič položen na pare, pride žena, katera ga objokuje; v imenu vse rodbine pevajoč našteva vse njegove vrline. Zato se povsod dobe žene, ki so dobro izveščane v joku in takih ceremonijah. Skoro v vsaki vasi je taka žena, katera je obenem tudi babica, zdravnica in vedeževalka. Pod večer prihajajo žene in sosedje kropit pokojnika. Vsak prinese s seboj šopek svežih rož, da jih da v roke mrliču obenem z naročilom in pozdravom za nekoga od umrlih svojcev. Žena, katera ga objokuje, mu naroča to v žalostni pesmi «sožalki».

«Evo, Katarina je prinesla ta šopek rož, da ga izročiš njenemu možu na onem svetu; da ga od njene strani lepo pozdraviš, da mu poveš, kako ga ona pogreša, kako ga ne more pozabiti, da je njegova ljuba zvesta do groba» itd. itd.

Ko je žena mrliču v pesmi vse naročila, kar želi oseba, ki je prišla kropit, mu vzame iz rok cvetje in ga položi k nogam. K rožam prinesejo še po eno jabolko ali pomarančo, včasih vse troje. Tako prihajajo po redu dva dni, dokler je mrlič na odru. Večkrat se krsta prenapolni z jabolki in cvetjem, mnogokrat je tako zvrhana, da jo je težko zapreti. Predno se krsta zabije, umesi hišna gospodinja pšenično pogačo, v katero umesi malo peska in pepela (mrtvaška pogača). Ako je mrlič hišni gospodar, razlojijo pogačo nad mrličem še vročo in mu dajo v roko košček. Najprvo pristopi starejši član družine, poljubi pokojnikovo roko, vzame iz nje pogačo in jo poje. Tako vsi člani družine po redu. To znači poslednji Ksmet (ali zadnje dobro delo, ki je njegova največja dolžnost). Ta obred se vrši z globoko resnobo, pretirano tu pa tam z vzdihom ali krikom siloma zadrževanega joka.

Krsta je večinoma navaden podolgovat zaboj, zbit iz nepobarvanih hrastovih ali jelovih desk. Ako je mrlič neoženjen, ga oblečejo v momačko ruho (dekliško ali fantovsko oblačilo). Dekle ima na glavi venec iz svežih poljskih in domačih rož. Pri seljakihi ne sme v takem vencu manjkati pšeničen, ržen, in ječmenov klas. Ako ni svežega, pa vpleto suhe klase. Tovarišice in tovariši mu za vsak poset prinesejo svežega cvetja kot zadnji pozdrav polja in vrta, pa tudi njih samih. Neoženjene nosijo k pogrebu samo fantje. Ko duhovnik mrliča opeva (poje pogrebne molitve), pristopijo še enkrat po vrsti vsi člani rodbine, poljubijo mu poslednjič roko in lice, (otroci samo roko), to je poslednje slovo, zadnji zbogom in zadnji izraz spoštovanja.

Nato se krsta zapre, pogrebci jo vzamejo med se na roke (na ramenih je ne nosijo). Paziti je treba, da prva dva pogrebca prekorajčita prag z desno nogo, drugače bi za ranjkega ne bilo dobro.

Sprevod se uvrsti tako le: pokojnikova žena, stariši, bratje in sestre, kumi in deveri, bližji in daljni sorodniki, za njimi sosedje in vaščani. Na čelu povorke stopa pred križem otrok, star 7—8 let, z veliko taso, na kateri je krožnik z orehi in s sladkorjem zmešana pšenica. Na mrtvaški postelji puste polovico pogače, katero je pokojnik poslednjič delil med svoje. (Znači: pustil sem vam kruha, da vam ga deli oni, kateri pride na moje mesto). Vso pot od hiše do pokopališča žena na glas objokuje in hvali pokojnika. Na pokopališču vzame vsak izmed pogrebcev po eno žličko kuhane sladke pšenice za pokoj duše.

Mara Husova.
(Dalje prih.)

KNJIŽEVNA POROČILA.

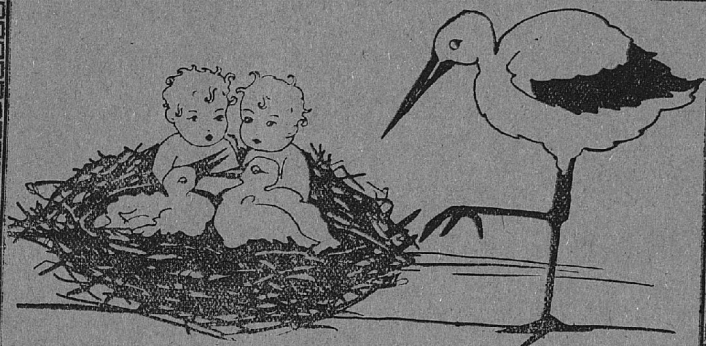
«Materinstvo» je naslov knjigi, ki izide te dni v Gorici. Vsebina je jako poučna zlasti za mlade matere in dekleta. Prihodnjič izpregovorimo kaj več o tej knjigi, o kateri vemo, da jo že marsikatera čitateljica težko pričakuje.

«Polžja hišica». Cena Din. 12, vezana Din. 14. V založbi Minke Modičeve v Ljubljani.

V to lično knjižico je zbral Karel Širok nekatere svojih najbolj posrečenih pesmic, vzetih iz življenja in doživljanja v naravi. Polžek, neznatna in zaničevana živalca, predstavlja nedolžnemu in zvedavemu otroku pester in naiven svet skrivnosti, hudomušnosti, uživanja in pehanja za kruhom. In vse to je povedano s tako pristno otroško besedo, da vidi dete v polžku res pravo oduševljeno bitje, ki hrani del njegovega lastnega notranjega in zunanjega sveta.

«Za našo deco». Mal zvezek na osmih straneh, izhaja kot priloga «Edinosti» in se kupuje skupno s časopisom. Prinaša kratke sestavke in pesmice za otroke, poleg tega pa a b e c e d n i k za one, ki se šele uče čitati in pisati. Sedaj, ko se po naših šolah ne smejo otroci učiti materinega jezika in nimamo slovenskih začetnic, je ta priloga prav posebno dobrodošla. V njej najde mati navodilo, kako naj uči svojega otroka čitati in pisati, kako naj mu pojasni glavo in črke in kakšne naloge naj da, da se bo domači učenček privadil čitanju in pisanju. Pod naslovom «Razgovori» je v obliki odgovora priprosto pojasnjeno učno postopanje.

Priporočamo materam, naj skrbno zbiraajo poedine priloge, da jih bodo dale lahko vezati, kadar bodo končane vse črke. Tako si bodo polagoma nabavile začetnico, iz katere se bodo lahko vsi otroci naučili domače materine besede.

"OTROŠKO PERILO"

Navodila za krojenje, šivanje vezenje, vsakovrstnega perila, za otroke od dojenčka do 14. leta.

Knjižica je bogato ilustrirana, ima 2 priloge z 26 različnimi kroji in mnogimi risbami za vezenje. Naroča se pri Upravi "en. Sveta" v Trstu in v Ljubljani. Cena za naročnice "Ž. Sveta" L 3.50, oz. Din. 12.— za ostale in v razprodaji po knjigarnah L 4.50 oz. Din. 16.—. — Vse risbe so uporabne tudi za perilo odraslih, za posteljno in drugo perilo.

Čevljarnica Forcessin

Odlikovana na mednarodni razstavi v Genovi z „Diploma di gran premio“

TRST - Via Giuseppe Caprin števil. 5 pri Sv. Jakobu - TRST

Kdor išče obuvalo
ceno a vendar lepo
ta bo pomislil malo,
ne kupil kar na slepo

In žel bo k „FORCESSINU“,
ki v Trstu vsem od kraja
— ubožcu al' bogatinu —
najboljše čevlje daje . . .

Čevlji za delo
L 48.—

Čevlji za delo
L 48.—

Poštnina plačana v gotovini.

Velika zaloga vina, žganja in likerjev

Jakob Perhauc

ustanovljena leta 1878

Trst, via Xidias 6, Telef. 2-36

Vedno v zalogi in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski troplinovec, kraški brinjevec, in kramski slivovec. — Lastni izdelki: šumeča vina, šampanjec, šumeči istrski refošk, Lacrima Cristi in druga. — Specialiteta: Jajčji konjak in Crema marsala ter raznovrstni likerji.

Gospodinje! Obrnite se zaupno v trgovino jestvin, kolonijal, vin likerjev V ULICI GIULIA 29. Postrežba točna. — Priporoča se udani **VEKOSLAV PLESNIČAR.**

UNDERWOOD
PORTABLE

Neobhodno potreben v vsaki hiši. Najboljši spremljevalec na potovanju, zelo praktičen v vlakih in na parniku. Opremljen s tipkami za slovensko pisavo. Tehla četrtino in stane polovico navadnega pisalnega stroja, medtem ko izvršuje isto delo. — Zaktevajte ponudbo s ceniki. Plačilne olajšave.

C. A. MOHOVICH, Trst
VIA MAZZINI 17

Za vsako sprejemno ceno
prodajam klobuke, slamnike ter vse potrebščine za modistke
MINKA HORVAT, modistka, LJUBLJANA,
Dalmatinova ulica 10/II.

UMETNIŠKI ZAVOD ZA ROČNO VEZENJE
MILENA ZOR-JEŽEK
LJUBLJANA, STRITARJEVA ULICA 7/III.

VSE VRSTE BELO IN PISANO VEZENJE.
FILET - KLEPTANJE, MONOGRAMI, AŽURIRANJE. - ZASTORI
POSTELJNI PRTI. — LASTNI ATELJE ZA RISANJE ŠABLON.
CENE ZMERNE. — POSTREŽBA TOČNA.

ZOBOZDRAVNIK
DR D. SARDOČ

špecialist za ustne in zobne bolezni, perfekc. na dnujaski kliniki

ima svoj ambulatorij
v TRSTU, Via M. R. Imbriani št. 16/I
(Prej via S. Giovanni)